

Årsredovisning 2023

Sätters kommun

2024-04-23

SÄTERS
KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Kommunalrådet har ordet.....	3
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	
Översikt över verksamhetens utveckling	4
Den kommunala koncernen	5
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	6
Händelser av väsentlig betydelse	8
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	8
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	9
Balanskravsresultat	25
Väsentliga personalförhållanden	26
Förväntad utveckling	28
RÄKENSKAPER	
Resultaträkning	29
Finansieringsanalys	29
Balansräkning	30
Nothänvisningar	31
Ord och uttryck	37
Driftsredovisning	38
Investeringsredovisning	40
Nyckeltal	43
Va-verksamhet: Resultaträkning och Balansräkning	44
Va-verksamhet: Nothänvisningar	45
REVISIONSBERÄTTELSE	47
MILJÖBOKSLUT 2023	49

KOMMUNALRÅDET HAR ORDET

2023 är slut och vi kan se tillbaka på ett år då Sätters kommun formligen har exploderat i utveckling och nybyggen. Detta trots att vi tillsammans har kämpat mot krig, krisande ekonomi och höjda kostnader.

Vi har inte ställt in utan ställt om kommunens verksamhet för att klara vårt uppdrag. Vi ser att det kommer bättre tider både för Säterborna och företagen i kommunen.

I Sätters kommun är den öppna arbetslösheten en av de lägsta i landet men framtida behov och krav gör att vi aldrig kan vila, utan vi måste fortsätta utveckla och anpassa oss.

Vad har hänt 2023? Vad har Sätters kommun gjort? Här är några glimtar av allt som har skett:

- Vi bygger ny gång- och cykeltunnel under järnvägen och riksväg 70 tillsammans med Trafikverket. Det innebär att vi kommer att få säkrare trafik för tåg, bil, gång och cykel.
- Vi har utfört renovering av våra fritidsanläggningar i Säterdalen, Skönvikhallen och Mora IP.
- Multiarenan i Säter invigdes i somras.
- Vi har gett verksamhetsstöd och ekonomiskt stöd till bystugeföreningar.
- Alla ungdomar mellan 15-17 år fick sommarjobb i kommunen.
- Engelska parken i Grängshammar är färdig och invigdes i somras.
- Det byggs nya lägenheter i Storhaga samt Mora by i Gustafs.
- Ett nytt LSS-boende i Säter har precis öppnat.
- Bygget av vårt nya särskilda boende på Prästgården i centrala Säter är klart och invigdes i höstas.
- Säterbostäder har byggt ett nytt kontor som nu står färdigt efter riksväg 70.

Kommunens arbete är för alla i kommunen, oavsett i vilken kommunedel du bor. En hel del av det en kommun gör tar lite tid att genomföra, men när det väl är klart, då blir det bra.

I allt vi gör ser vi framåt. Långsiktigheten är vår styrka. Det är så vi skapar ”Hållbara Sätters kommun”. Jag hoppas att alla invånare känner framtidstro och att vi lever i en kommun som vi kan vara stolta över och tillsammans kan göra ännu bättre.

Mats Nilsson
kommunstyrelsens ordförande

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING

Kommunerna är enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) skyldiga att upprätta en årsredovisning. Årsredovisningen ska bestå av resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, noter, driftsredovisning, investeringsredovisning och förvaltningsberättelse för både koncern och kommun. Rådet för kommunal redovisning (RKR) har i sin rekommendation 16 presenterat ytterligare anvisningar hur den sammanställda redovisningen skall utformas och i rekommendation 15 om den gemensamma förvaltningsberättelsens innehåll och utformning.

Koncernens resultat

Koncernens resultat för 2023 blev +15,2 mkr (2022 +16,1 mkr). Bolagskoncernen redovisar ett resultat på 6,1 mkr (2022 +3,7 mkr), och kommunen ett resultat på 9,1 mkr (2022 +12,3 mkr).

Koncernens nyckeltal

Koncernens soliditet uppgick 2023-12-31 till 35,1 % (2022 38,8 %).

Likviditeten inklusive pensionsmedelsförvaltningen uppgick till 16,6% (2022 14,2 %). Med likviditet menas här likvida medel och pensionsmedelsförvaltningen i förhållande till externa kostnader. Kommunen och dess helägda dotterbolag samordnar likviditetshanteringen genom ett koncerngemensamt konto.

Koncernkontot ger parterna möjlighet att låna pengar av varandra, vilket gör att den totala likviditetsreserven kan hållas nere. F. n. utnyttjas inte koncernkrediten som uppgår till totalt 55 mkr för hela kommunkoncernen.

Översikt över verksamhetens utveckling

	Koncern					
	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Verksamhetens intäkter	1 057 366	981 896	949 664	910 446	868 031	846 563
Verksamhetens kostnader	- 1 042 161	- 965 839	- 922 581	- 877 244	- 855 964	- 832 082
Årets resultat (inkl skatt)	15 205	16 056	27 083	33 202	12 067	14 481
Soliditet	35,1%	38,8%	42,3%	40,8%	42,2%	47,5%
Soliditet inklusive ansvarsförbindelse pension	22,8%	25,0%	26,3%	24,2%	23,8%	25,2%
Skuldsättningsgrad exkl ansvarsförbindelsen	64,9%	61,2%	57,7%	59,2%	57,8%	52,5%
Skuldsättningsgrad inkl ansvarsförbindelsen	77,2%	75,0%	73,7%	75,8%	76,2%	74,8%
Investeringar	191 770	190 241	124 792	120 394	177 992	130 909
Långfristiga skulder	887 397	703 935	589 132	586 799	537 607	372 748

	Kommun					
	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Folkmängd	11 243	11 271	11 242	11 161	11 093	11 123
Kommunal skattesats	22,32	22,32	22,32	22,32	22,32	22,32
Verksamhetens intäkter	975 701	915 392	879 910	841 486	806 678	788 032
Verksamhetens kostnader	- 966 641	- 903 071	- 862 891	- 826 886	- 795 516	- 782 656
Årets resultat	9 060	12 321	17 019	14 600	11 162	5 376
Soliditet	42,4%	47,6%	54,3%	52,4%	55,4%	58,5%
Soliditet inklusive ansvarsförbindelse pension	25,0%	28,0%	30,4%	28,1%	28,1%	27,8%
Skuldsättningsgrad exkl ansvarsförbindelsen	57,6%	52,4%	45,7%	47,6%	44,6%	41,5%
Skuldsättningsgrad inkl ansvarsförbindelsen	75,0%	72,0%	69,6%	71,9%	71,9%	72,2%
Investeringar	140 587	155 675	84 380	90 505	57 288	70 428
Långfristiga skulder	494 434	362 231	250 726	262 218	208 969	168 585

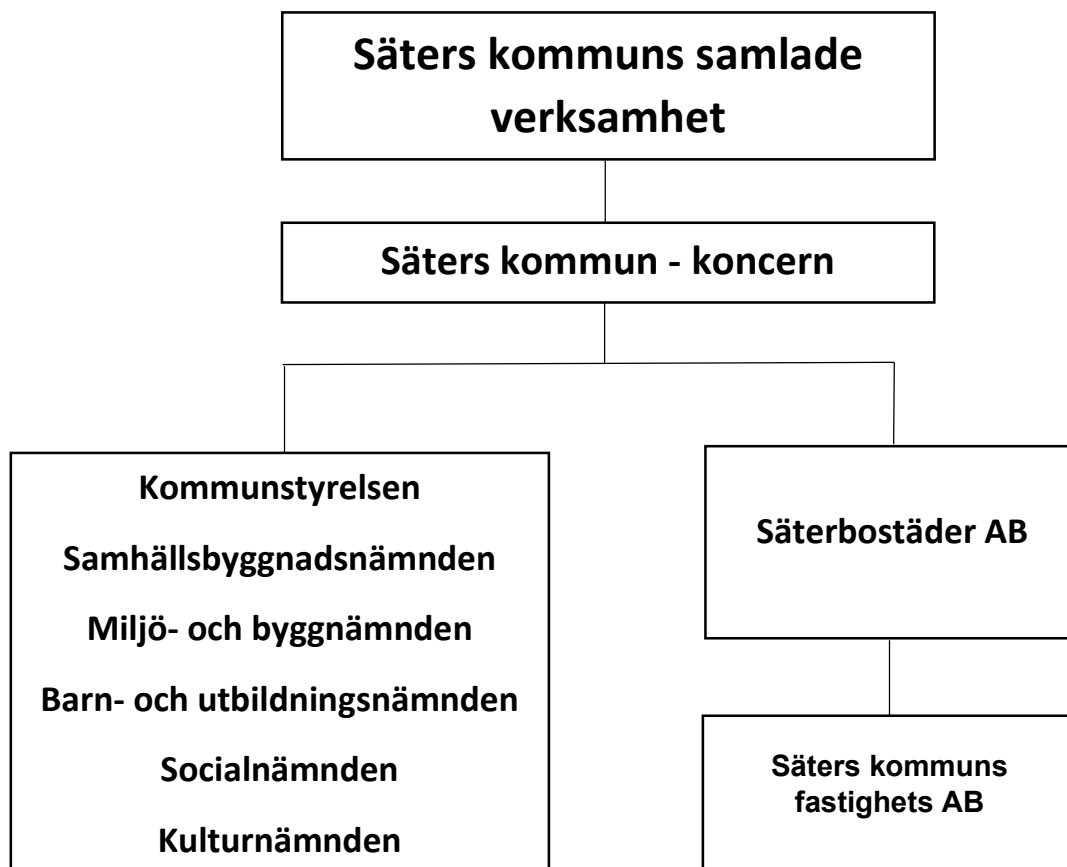
DEN KOMMUNALA KONCERNEN

Kommunkoncernens omfattning

Koncernen Sätters kommun omfattas vid utgången av 2023 av kommunens förvaltning och en helägd bolagskoncern; Säterbostäder AB och dess dotterbolag Sätters kommuns Fastighets AB.

Säterbostäder AB, org. nr 556515-8713, har till föremål för sin verksamhet att inom Sätters kommun förvärva, avyttra, äga och förvalta fastigheter och tomträtter, samt bygga bostäder, lokaler, kollektiva anordningar, samt därmed förenlig verksamhet. Kommunen äger hela aktiekapitalet om 19 mkr i Säterbostäder AB. Kommunen har borgensåtagande för bolagets lån med 363,0 mkr.

Sätters Kommuns Fastighets AB, org. nr 556401-4933, är ett av Säterbostäder AB helägt dotterbolag som till föremål för sin verksamhet har att inom Sätters kommun uppföra, sälja, och förvalta lokaler för vård, undervisning, kontor och småindustri och därmed förenlig verksamhet. Kommunen har ett borgensåtagande för detta bolags lån med 2,4 mkr.

VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen i Sätters kommun har varit positiv från 2015 till 2017 och har därefter stagnerat under 2018 och 2019 då tillgången på lediga bostäder varit begränsad. Befolkningsutvecklingen tog sedan fart och ökade under 2020 med 68 personer och under 2021 med 81 personer. Befolkningen har fortsatt att öka under 2022 med 29 personer till 11 271 invånare. Sätters befolkning ökade under första halvåret 2023 men har sedan minskat under andra halvåret. Totalt minskade befolkningen under 2023 med 28 personer till 11 243 invånare den 31 december 2023.

Upplysningar om finansiella risker och riskhantering

Den av fullmäktige beslutade finansieringspolicyen innehåller riktlinjer för riskmandat och kapitalbindningstider för finansieringsverksamheten inom kommunen. I riktlinjer och placeringsreglementet för Sätters kommuns pensionsfond anges vilka placeringsmöjligheter som är möjliga och hur besluten samt uppföljning ska utföras.

Kommunen och den kommunala koncernen är exponerad för framför allt följande finansiella risker: ränterisk och finansieringsrisk samt kredit- och likviditetsrisk/marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar.

Ränte- och finansieringsrisk

Per den 31 december 2023 uppgick den kommunala koncernens räntebärande skulder till 852 (676) mkr, medan de räntebärande finansiella tillgångarna ämnade för att finansiera del av pensionsförpliktelsen uppgick till 128 (123) mkr. Den kommunala koncernens nettoskuld exkl pensionsförpliktelsen uppgick per balansdagen till 724 (553) mkr. Nettoskulden har ökat jämfört med föregående år med anledning av ökad upplåning under året.

Kommunens räntebärande skulder uppgick till 475 (350) mkr per den 31 december 2023, medan kommunens räntebärande finansiella tillgångar ämnade för att finansiera del av pensionsförpliktelsen vid samma tidpunkt uppgick till 128 (123) mkr. För kommunen uppgick nettoskulden per 31 december 2023 exklusive pensionsförpliktelsen till 347 (227) mkr.

Upplåningen inom den kommunala koncernen löper med både fast och rörlig ränta.

Kommunens finansieringspolicy anger att räntebindningstiden ska spridas så att maximalt 70 % av belåningen får ha rörliga räntor och maximalt 60 % av belåningen får ha bundna räntor. Kapitalbindningstiden sprids så att maximalt 40 % av belåningarnas bindningstid ligger på årsintervaller upp till 5 år. Därefter maximalt 40 % på intervallet 6-10 år.

Säterbostäder AB hanterar finansiell risk genom efterlevnad av egen finanspolicy och belåningsgrad. Nuvarande lån har merparten fast ränta och bindningstid på 3-8 år. Affärsrisk hanteras genom bedömning av vakansgradens utveckling och den materiella risken hanteras genom stabil planering av fastighetsunderhåll.

Kredit- och likviditetsrisk/Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

Kommunen har 82 mkr placerat i räntebärande papper utgivna av svenska staten. Placeringarna följer kommunens riktlinjer och placeringsreglemente.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Identifierad risk	Beskrivning	Organisatorisk enhet	Hantering av risk
Omvärldsrisk			
Befolkning	Risk för ej uppnådda mål för befolkningsökning kommande år. Minskade intäkter från skatter och statsbidrag.	Kommunala koncernen	Översyn av bostadsutveckling. Samordning inom koncernen.
Verksamhetsrisk			
Personal	Oförmåga att upprätthålla planerad bemanning. Kompetensbrist. Negativa effekter på kvalitet och personal.	Kommunala koncernen	Kompetensförsörjningsplan
Finansiell risk			
Ränterisk	Hög skuldsättning ger betydande kostnadseffekter vid ökad räntenivå.	Kommunala koncernen	Finansieringspolicy som anger andel rörliga respektive bunda räntor samt kapitalbindningstider.
Hög belåning	Stora investeringsbehov i egen regi ger en hög belåning som bergränsas av lånetak.	Kommunala koncernen	Fastighets- och investeringsutredning

Pensionsförpliktelse kommun	2023	2022
Total förpliktelse i balansräkningen		
a) Avsättning inklusive särskild löneskatt	13 085	12 644
b) Ansvarsförbindelse inklusive särskild löneskatt	204 374	201 766
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsförsäkring	46 025	37 404
Summa pensionsförpliktelse (inkl försäkring)	263 484	251 814
Förvaltade pensionsmedel-Marknadsvärde		
Totalt pensionsförsäkringskapital	58 478	46 429
a) Varav överskottsmedel	625	427
Finansiella placeringar (egna förvaltade pensionsmedel)	127 869	122 998
Summa förvaltade pensionsmedel	187 347	169 427
Finansiering		
Återlånade medel	77 137	82 387
Konsolideringsgrad	71%	67%

Uppllysning avseende egna förvaltade pensionsmedel

Under året har 13 mkr av ingående placeringar i statliga obligationer förfallit. Per 31 december 2023 är 82 mkr placerade i statliga obligationer och 45 mkr finns på ett likvidkonto där belopp har varit placerat på ett fasträntekonto under delar av året. Årlig avkastning på pensionsmedel uppgår till 3,1 mkr. Marknadsvärde på kvarvarande placeringar har under 2023 haft en värdeökning på 1,7 mkr. Avkastning och förfallna placeringar går till ett bankkonto kopplat till detta. Från detta konto planeras uttag av ett årligt beslutat belopp ut som ska täcka kring hälften av kostnaden för pensioner intjänade före 1998. Beslut om uttag tas i samband med årsbokslut. Inget uttag budgeterades för året men ett uttag av pensionsmedel föreslås med 14 mkr.

Uppllysning avseende vilka förpliktelser som har tryggats genom pensionsförsäkring

Efterlevandeskydd för alla samt förmånsbestämd pension för löner över 7,5 basbelopp, har tryggats via pensionsförsäkring.

HÄNDELSE AV VÄSENTLIG BETYDELSE

År 2023 har präglats av fortsatt stor osäkerhet med anledning av omvärldsfaktorer med kraftiga kostnadsökningar, höga pensionskostnader, löneökningar, ränteutvecklingen, kriget i Ukraina mm som medfört utmaningar för kommunens ekonomi. Kommunen har också stora investeringsbehov med ökad upplåning. Kommunen budgeterade ett underskott för året på -4,6 mkr där disponering av RUR planerades för att uppnå ett nollresultat. Vid första budgetuppföljningen i mars 2023 befarades kommunen göra ett stort underskott på ca 20 mkr för året. För att parera det befarande underskott togs beslut om effektiviseringar av driftkostnaderna under 2023 samt också omprioriteringar och framflyttning av investeringar gjordes. Totala åtgärder för 2023 uppgick till drygt 23 mkr vilket är en stor bidragande orsak till att kommunen, tillsammans med ökade skatteintäkter och generella bidrag, redovisar ett positivt resultat för året.

Under hösten 2023 stod det nya särskilda boendet Prästgården klart för inflytt. Det nya boendet har 70 lägenheter varav 10 korttidsplatser. Ett annat större projekt är Trafikverkets projekt kring järnvägen i centrala Säter. Investeringar har också gjorts i fritidsanläggningar i Säterdalen, Skönvikshallen och Mora By IP samt Multiarenan i Säter som invigdes i somras.

Samtliga verksamheter inom kommunen påverkades av pandemin där verksamheterna tvingades till många anpassningar. Pandemin resulterade i att också utveckla verksamheterna då krav ställts på både verksamhet och medarbetare att snabbt kunna ställa om utifrån rådande förutsättningar. Den omställning som gjordes till digitala möten har i viss mån fortsatt där vissa typer av möten fortsatt sker digitalt. Arbete med digitalisering pågår för att fortsätta effektivisera och automatisera olika processer.

Under året har Barn- och Utbildningssektorn bytt elevregistersystem och inom den sociala sektorn har förberedelser gjorts i alla sektorns verksamheter för införandet av ett nytt verksamhetssystem. Detta har ökat arbetsbelastningen inom båda på verksamheterna under året. Positiva effekter är att erfarenhetsutbytet har lett till ett nära samarbete med Hedemora som också har infört elevregistersystemet. Systembytet inom den sociala sektorn kommer att medföra ett mer strukturerat arbetssätt och ett modernt verksamhetssystem.

STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN

Målarbetet i kommunen innebär att kommunfullmäktige fastställer vision och strategiska mål för en mandatperiod. Kommunstyrelse och övriga nämnder anpassar de strategiska målen till sin egen verksamhet och målen bryts ner till verksamhetsmål och aktivitetsplaner.

Målen följs upp och rapporteras upp till kommunstyrelse och kommunfullmäktige till delårsbokslut och årsbokslut.

Budgetprocessen startar hösten två år innan verksamhetsåret med att förutsättningar och preliminära ramar tas fram i ett budgetdirektiv som sedan fastställs i kommunfullmäktige i november två år innan verksamhetsåret tillsammans med förutsättningar för investeringsbudget. Våren året innan verksamhetsåret tas nya skatteprognoser fram och nämnderna arbetar fram sina behovskalkyler tillsammans med investeringsbehov för kommande 3 år som sedan bearbetas i en budgetberedning som lämnar ett budgetförslag. Budgetförslaget går sedan till beslut av kommunfullmäktige i juni.

Under hösten omarbetas budgeten utifrån nya kända förutsättningar som resulterar i en reviderad budget som beslutas i kommunfullmäktige i november året innan verksamhetsåret. Nämnderna beslutar sedan om fördelning av sin ramanslagna budget till sina verksamheter.

Uppföljning av budgeten med en årsprognos sker mars, april, maj, augusti, september, oktober och november. Delårsbokslut tas fram per augusti och helårsbokslut per december.

Ett ägardirektiv finns mellan Sätters kommun och Säterbostäder AB som anger ägaridén, verksamhetens inriktning, ekonomiska mål, klimat- och miljömål, sociala mål, samordningsfrågor, informationsskyldighet och att Säterbostäder AB ska ingå i kommunens krisorganisation.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

Uppföljning av finansiella mål och verksamhetsmål

Enligt kommunallagen (2017:725) ska kommunen ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. I samband med fastställande av strategisk plan med ekonomiska ramar beslutar kommunfullmäktige om finansiella och verksamhetsmässiga mål som ska leda mot en god ekonomisk hushållning i verksamheten. De mål som fastställs i den strategiska planen följs upp i delårsrapport och årsredovisning. God ekonomisk hushållning råder när de verksamhetsinriktade målen uppnås samtidigt som de finansiella målen är uppfyllda.

Bedömning av god ekonomisk hushållning

Den sammantagna bedömningen är att Sätters kommun uppnår en god ekonomisk hushållning under 2023 genom att de finansiella målen uppnås samt att målnöjdhetsgraden för de strategiska målen bedöms som god för samtliga mål där även tre av målen bedöms som god och ökande. Bedömningen för kommunkoncernen är att god ekonomisk hushållning uppnås för 2023 genom att kommunkoncernens finansiella mål om skuldsättning uppnås samt att bolaget och bolagskoncernens mål uppfylls.

RUR (Resultatutjämningsreserv)

Sätters kommun har en resultatjämningsreserv vars syfte är att utjämna normala svängningar i skatteunderlaget över konjunkturcykeln för att skapa större stabilitet för verksamheterna. Medel kan avsättas till resultatutjämningsreserven vid goda resultat och reserven kan också användas när kommunen i en balanskravsutredning uppvisar ett negativt resultat som beror på en svag utveckling av skatteunderlaget. Villkor för resultatutjämningsreserven finns som har beslutats av kommunfullmäktige.

Finansiella mål för kommunen

Sätters kommun har i beslut om budget i Kommunfullmäktige 2022-06-16 fastställt Kommunens finansiella mål för resultat, investeringsnivåer, självfinansieringsgrad och skuldsättning samt hur mycket av kommunens pensionsmedel som skall tillskjutas år 2023. En översyn av de finansiella målen gjordes och de finansiella målen reviderades i Kommunfullmäktiges beslut om reviderad budget 2022-12-15.

Resultatmål

Resultatmålet är lagt på det justerade resultatet, där hänsyn tagits till såväl avkastning som tillskott från kommunens pensionsmedelsförvaltning. Målet över tid har varit att resultatet skall överstiga 2 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. En översyn av resultatmålet har genomförts och kommunen kommer att behöva öka resultatmålet till minst 3% i genomsnitt av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning för att kommunen skall kunna hantera ökade behov av investeringar de

kommande åren och det ökade lånebehovet. Med fokus på långsiktighet så kommer beräkning och analys att göras för kommande tioårsperiod.

Plusresultatet är inte en vinst utan ett överskottsmål, som bl. a skall täcka:

- Inflationssäkring av eget kapital. Vid ett nollresultat minskar det egna kapitalet i reala värden med kostnaden för inflationen
- Finansiellt sparande för framtida behov som investeringar, och pensionsåtaganden
- Marginaler för osäkerheter i intäkter och kostnader

I samband med budget och framtagning av budgetdirektiv kommer årliga resultatmål att föreslås vilka kan variera med anledning av omvärldsfaktorer och kommunens satsningar/fokusområden.

	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Justerat resultat			
Årets resultat	12 321	-4 575	9 060
VA-enhetens resultat	947	0	-543
Avdrag/tillägg avkastning pensionsförvaltning	13 725	-1 099	-4 831
Tillskott från pensionsförvaltning	0	0	14 000
Justerat resultat	26 993	-5 674	17 686
Resultatmål i %	3,5%	-0,7%	2,2%
Avsättning till/disponering av RUR	-4 500	5 674	0
Justerat resultat inklusive avsättning till RUR	22 493	0	17 686
Resultatmål i %	3,0%	0,0%	2,2%
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	761 437	787 018	804 388

Årets resultat:

Utfall för årets resultat 2023 för kommunen uppgick till +9,1 mkr (2022 +12,3 mkr), vilket är 13,6 mkr bättre än det budgeterade resultatet på -4,6 mkr. Resultatet uppvisar en ökning av det egna kapitalet med 9,1 mkr.

Resultatmål för 2023 – Justerat resultat:

Budget för justerat resultat år 2023 är ett nollresultat med disponering av resultatutjämningsreserv (RUR) med 5,7 mkr. Slutligt beslut för disponering av RUR tas i samband med beslut om årsredovisning för det aktuella året. Enligt budget planerades inget uttag av medel från pensionsförvaltningen.

Årets resultat justeras för avkastning och tillskott från pensionsförvaltningen samt VA-enhetens resultat av- och tillräknas. Justerat resultat uppgår till ett överskott på 17,7 mkr (2022 22,5 mkr) och utgör 2,2% av skatteintäkter och generella bidrag, jämfört med budget på 0 mkr (0%). Justering görs med -4,8 mkr för den positiva avkastningen på pensionsförvaltningen och med -0,5 mkr för VA-enhetens positiva resultat. Uttag från pensionsförvaltningen föreslås med 14 mkr för 2023. I budget för 2023 planerades disponering av RUR med 5,7 mkr för att kunna uppnå ett nollresultat. Inget uttag görs av RUR genom att kommunen redovisar ett positivt resultat.

Måluppfyllelse: Resultatmålet för året uppfylldes.

Investeringar och självfinansieringsgrad

Investeringsbehovet är fortsatt stort. Standarden på flera av kommunens fastigheter behöver generellt höjas. Anläggningar för vatten och avlopp behöver byggas om och förbättras. Användningen av IT inom skola och administration kräver löpande investeringar. Till detta kommer bl.a. beslutade åtgärder som sker i samarbete med Trafikverket.

För att inte kostnaderna för investeringar ska ta alltför stort utrymme av den kommunala kakan behöver investeringsnivåerna anpassas i storlek och tid. Över en fyraårsperiod, tre föregående år plus beräkningsår, ska minst 60 % av investeringarna vara självfinansierade. Med självfinansiering menas det likvida utrymme som skapas av kommunens resultat och nivån för avskrivningar.

Undantag från självfinansieringsgraden kan beslutas av kommunfullmäktige för enskilda objekt. Investeringar i ett nytt särskilt boende på totalt 230 mkr utgör ett enskilt objekt som har beslutats av kommunfullmäktige och ligger således utanför årets budgetram och exkluderas i beräkningen av självfinansieringsgraden.

Det är svårt att nå 100% upparbetningsgrad genom att kommunen inte kan påverka samtliga faktorer kopplat till upparbetningsgrad. En rimlig upparbetningsgrad baserad på historiska fakta ligger kring ca 70%-80%. Många projekt sträcker sig även över flera år vilket gör att det ibland är svårt att bedöma exakt hur mycket av projektet som belastar respektive år.

För 2023 har tillägg till investeringsbudget gjorts med en beräknad upparbetningsgrad. Under 2022 var upparbetningsgraden totalt 58 %, varav 48 % inom SBN skattefinansierat och 69 % inom VA/Renhållning. Bedömningen var att budgeterade projekt inte kommer att upparbetas fullt ut under 2023 och uppskattningen var att ca 60 % av budgeterade investeringar kommer att kunna upparbetas främst på grund av de förseningar som kan uppstå orsakade av utdragna projekteringar, överklagade upphandlingar och ytterligare krav på utredningar m.m. samt även kapacitetsbrist hos leverantörer.

Årets beslutade investeringsbudget ligger på 101,4 mkr samt att det tillkommer beslutade överförda investeringsmedel från 2022 med 45,3 mkr. Total budget 2023 inklusive överförda medel uppgår till 146,8 mkr med en beräknad upparbetningsgrad på 60 % som innebär investeringar på 88,1 mkr.

Utfallet av totala investeringar för året uppgår till 75 mkr med en upparbetningsgrad på 51% av årsbudget. Investeringar avseende nytt särskilt boende, som ligger utanför budgetram, tillkommer på 65,6 mkr och totala ackumulerade investeringar uppgår till 140,6 mkr inklusive nytt särskilt boende.

Självfinansieringsgrad:

Målet för självfinansieringsgraden är att minst 60 % av investeringarna skall vara självfinansierade med beräkning per år och över en 4 års period. Vid behov av större investeringar kommer självfinansieringsgraden att kunna variera och vara lägre eller högre vissa år, vilket tas fram i budgetarbetet. Beräkningar av självfinansieringsgrad görs exklusive nytt särskilt boende till år 2024.

I budget för 2023 gjordes bedömningen att målet på 60 % inte skulle uppnås för året men över en 4 års period.

Självfinansieringsgraden över en fyra års period uppgår till 80 % exklusive nytt särskilt boende. Beräknat inklusive nytt särskilt boende uppgår självfinansieringsgraden över en fyra års period uppgår till 43 %.

Måluppfyllelse: Kommunens mål för investeringsnivåer och självfinansieringsgrad uppnåddes.

Skuldsättning

Säters kommun har en jämförelsevis låg skuldsättningsnivå. Det har även kommunens bostadsbolag Säterbostäder AB. Både kommunen och bostadsbolaget står dock inför stora investeringar som kräver ökad upplåning och skuldsättningen behöver styras. I riktlinjer för god ekonomisk hushållning har därför ett skuldsättningsstak införts för kommunkoncernen.

Nytt mål för 2023:

Nytt mål för skuldsättning har beslutats från år 2023 som utgörs av att ett lånetak införs, vilket innebär att beräkning görs av den faktiska skuldsättningen inom kommunkoncernen i förhållande till kommunens invånare. Beräkningen görs på kommunkoncernens totala låneskulder per invånare i stället för på nettoskuldsättningen såsom tidigare. Det innebär att målet på en skuldsättningsgrad för kommunkoncernen på 75 % av Kommuninvests limit slopas.

Under året har nyupplåning gjorts med 125 mkr med anledning av pågående investering i nytt särskilt boende och kommunens långfristiga lån uppgår till 475 mkr per 2023-12-31. Säterbostäder AB har under 2023 ökat upplåningen med 50 mkr och uppgår till 376,8 mkr vid årets slut. Koncernens totala upplåning uppgår till 851,8 mkr, vilket är en ökning med 175,5 mkr för koncernen jämfört föregående år.

Total fastställd låneram av Kommunfullmäktige för Säters kommun och för kommunens bolag uppgår till 975,5 mkr för 2023 och innebär ett lånetak på 86 000 kr per invånare.

Utfall 2023 för kommunkoncernen uppgår till 75 763 kr per invånare.

Långsiktigt mål för kommunkoncernens totala lånetak är 90 000 kronor per invånare.

Måluppfyllelse: Målet för kommunkoncernens skuldsättning uppfylldes.

Pensionsförvaltning

Kommunen skall för varje år ta ett beslut om hur mycket av kommunens pensionsmedel som skall utnyttjas för pensionsutbetalningar. Fonderingen av pensionsmedel, och utnyttjandet av de fonderade medlen kan utgöra grund för att frångå kravet på balans i budget och bokslut. Budgeten kan underbalanseras med det belopp som används ur fonden. Om resultatmålet uppfylls kan också val göras att inte uttag av medel görs för året.

För 2023 är inget uttag budgeterat.

För 2023 föreslås uttag av pensionsmedel med 14 mkr.

Ekonomiska mål Säterbostäder AB enligt ägardirektiv

Säterbostäder AB redovisar 2023 ett positivt resultat på 6,0 mkr (3,8 mkr). Bolagets direktavkastning uppgår till 5,2 % (5,2 %), där målet är lägst 3,5 %. Soliditeten uppgår till 19,8 % (20,8 %), där målet är minst 20 %. Säters kommuns Fastighets AB redovisar ett positivt resultat på 0,1 mkr (0,0 mkr) med en soliditet på 71,6 %. Bolagskoncernen redovisar sammantaget ett positivt resultat på 6,1 mkr (3,7 mkr) med en soliditet på totalt 20,8 %.

Måluppföljning: Bolagskoncernen redovisar ett positivt resultat för året som överstiger både budget och föregående år. Utfall för soliditeten för bolagskoncernen är bättre än målet på 20% och målet uppnås för året. Målet för direktavkastning uppnås, där utfallet är högre än målet på 3,5% och ligger i linje med föregående år.

Verksamhetsmål och målstyrning - Strategiska mål för mandatperioden 2020-2023

Vision för Säter och tillhörande strategiska mål som kommunfullmäktige beslutat gäller för samtliga kommunens verksamheter och bolaget. Dessa mål har sin utgångspunkt i FN:s globala mål och andra styrdokument. Bolaget ska följa den av fullmäktige fastställda mål- och resultatstyrningsprocessen samt fastställda ägardirektiv.

Målstyrning:

- Kommunfullmäktige beslutar om Vision och Mål för mandatperioden.
- Nämnder/styrelser beslutar om nämndplan utifrån kommunfullmäktiges vision och mål en gång per mandatperiod.
- Verksamhetsplan tas fram och beslutas av sektorerna en gång per mandatperiod. Verksamhetsplan beskriver hur nämndplanen omsatts till verksamhet.
- Enhetsplan utifrån verksamhetsplanen tas fram för aktuellt år genom att identifiera aktiviteter som leder mot verksamhetsmålen. Dessa aktiviteter utförs och följs upp under året.

Inför mandatperioden beslutades om ett förändrat sätt att beskriva Mål och Vision för Säter kommun. De tidigare numerärerna som Kommunfullmäktige beslutade om är ersatta med måluppfyllelse som skall mätas med flera indikatorer och dessa indikatorer beskriver riktningen i olika frågor. Fokus läggs på trenden sett till målet och analys gör därför genom att bedöma om kommunen har en positiv utveckling gentemot målet eller ej.

Målkedjan= Möta behovet av tydlig målstyrning

Kommunens verksamheter

Kommunen ansvarar för en stor del av samhällsservicen. Det är till exempel barnomsorg, förskola/skola, äldreomsorg, och socialtjänst. Kommunen ansvarar även för trafik, renhållning, vatten och avlopp. Säter kommun har både lagstyrd verksamhet och verksamhet som är frivillig.

Kommunens verksamhet är indelad i olika områden. Varje område har en nämnd som ansvarar för den löpande verksamheten.

Kommunfullmäktige beslutar hur resurserna ska fördelas och hur arbetsuppgifterna ska hanteras. Kommunallagen, förvaltningslagen och lagarna om offentlighet och sekretess styr arbetet med ärenden, beslut och övrig administration. Kommunen har verksamheter som enligt lagen måste erbjudas till kommuninvånarna. Det är till exempel:

- förskola och utbildning
- socialtjänst, inklusive individ- och familjeomsorg
- omsorg om äldre och funktionshindrade
- stadsplanering och byggfrågor
- hälso- och miljöskydd
- renhållning och avfallshantering
- vatten och avlopp
- bibliotek
- krisberedskap

Kommunen har också många verksamheter som inte är lagstadgade men som ger service till invånarna och bidrar till att skapa en attraktiv kommun där det är bra att bo, exempelvis:

- stöd till fritids-, förenings- och friluftsverksamhet
- utveckling av näringslivet
- kultur och evenemang

Vision och strategiska mål för kommunen

Vision - Säter är en välkomnande kommun:

- Vi bygger framtiden genom engagemang och samarbete
- Vi skapar framtidstro och livskvalitet
- Vi strävar mot ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle

Kommunens 6 strategiska mål:

- Ett rikare liv
- Ett miljöarbete på väg mot en hållbar kommun
- En omsorgsfull boendeutveckling
- En bra start i livet
- En stimulerad tillväxt
- En uppdragsbaserad kommun

I årsredovisningen redovisas nuläge av de 6 strategiska målen som kommunfullmäktige beslutat om. En beskrivning av de olika strategiska målen görs med bedömning av måluppfyllelsen för 2023 där de strategiska målen också har kopplats ihop med Agenda 2030 målen.

Kommunen använder också siffror från nationell statistik (Kolada, KKIK mfl) för att se hur Säter förhåller sig i relation till andra kommuner i Sverige. Det finns dock fördröjning i redovisningen från nationell statistik och siffror finns inte tillgängliga fullt ut för 2023 i dagsläget men det är intressant att kunna följa resultatet över tid. Detta är en modell som andra kommuner använder sig av vid uppföljning av mål.

Ett miljöbokslut ingår i måluppfyllelsen som ett eget dokument.

Uppföljning av de strategiska målen för 2023

1. Ett rikare liv

Måluppfyllelsen bedöms som god och ökande.

Beskrivning av mål - Ett rikare liv

Alla människor har behov av att känna samhörighet. Fritid är den tid vi inte är i skola eller på jobb. Rik fritid innebär rekreation och social gemenskap som är tillgänglig för alla. Rik fritid stimulerar och skapar välbefinnande. Fler människor ska kunna utöva och ta del av det ökande utbudet av organiserade och oorganiserade aktiviteter och sysselsättningar.

Förutsättningar

Kommunens byggnader och lokaler ska vara tillgängliga och i gott skick så att en bra verksamhet kan bedrivas. Det finns en framtagen underhållsplan för kommunens fastigheter med att säkerställa god planering avseende drift, underhåll och re-/investering.

Sociala aktiviteter har genomförts både enskilt och i grupp för äldre. Pensionärsorganisationer har också kunnat genomföra aktiviteter inom särskilt boende och ordinärt boende. Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) har genomfört aktiviteter i sin verksamhet.

Säterbon har erbjudits mötesplatser för digitala och fysiska möten som stärker media och informationskunnigheten hos den enskilde på biblioteken. Visst kulturutbud har genomförts.

Utredningar görs enligt IBIC (individens behov i centrum) vilket säkerställer att alla livsområden belyses utifrån individens behov.

Sätters kommun har gett stöd och skapat bättre förutsättningar för organiserade och oorganiserade aktiviteter samt mötesplatser. Många människor använder sig av de olika utomhusmiljöer som erbjuds för att mötas och utveckla sin fritid.

Möjlighet till spontanmotion har ökat genom en ny multisportarena vid IP Säter. Renovering av idrottsanläggningar och omklädningsrum har genomförts som förbättrat möjlighet till aktiviteter.

Föreningsavtal hanteras på ett likvärdigt sätt med föreningar genom dialog och möten samt med en utarbetad kommunikationsstruktur som visar på en väg in i kommunen.

Lovaktiviteter för barn och unga har anordnats under sommar- och höstlovet 2023. Under sommarlovet har "summerfun och summercamp" anordnats för unga 5-18 år i flera kommunelar. Under sommaren har också lunch erbjudits till skolungdomar under tre veckor.

Kommunen har varit medarrangör eller själva arrangerat utställningar, föreläsningar, temaveckor och andra aktiviteter relaterat till jämställdhet, jämlikhet och hälsa. Biblioteket har ordnat allt från bebiscafé, bokprat för unga till "boken kommer" då äldre personer får böcker hemlevererade. Likaså har biblioteket haft digitala grundkurser och digital vägledning för att stärka medie- och informations kunskap.

En kulturmiljöwebb har lanserats för kunskapsspridning om vårt kulturarv och våra kulturmiljöer. Flera aktiviteter har genomförts med koppling till området, bland annat har Engelska Parken i Grängshammar återinvigts i september på kulturarvsdagen.

Exempel på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

- Aktivitetsslingor i Säter och Stora Skedvi samt harmonislinga i Säterdalen.
- Lilla Säter lekplats är helt klar och bidrar till kreativ lek.
- Samarbetsformerna har utvecklats så att föreningar stödjer kommunen med nattvandringar under sommaren.
- Samtliga ungdomar som sökt feriejobb sommaren 2023 fick jobb samt erbjöds kostnadsfri lunch.
- Kulturskolan har tillsammans med kulturenheten utgått från samverkansmodell, "Kulturgarantin - Sätermodellen" som bidrar till att alla barn och unga ges möjlighet till kulturupplevelser och eget skapande i skola och på fritid.
- Fasta Paviljongen är riven.
- En multisport arena på IP i Säter är färdig och nyttjas av många åldrar.
- Projektering av förskola 2 fortgår i egen regi.
- Förslag till kulturmiljöprogram har tagits för beslut 2024.
- Engelska Parken invigd i Grängshammar.

2. Ett miljöarbete på väg mot en hållbar kommun

 Måluppfyllelsen bedöms som god och ökande.

Beskrivning av mål - Ett miljöarbete på väg mot en hållbar kommun

Sätters kommun tar sitt ansvar för vår gemensamma framtid. De nationella och regionala miljömålen ligger till grund för ett ansvarsfullt och strategiskt lokalt miljöarbete. Kommunens verksamheter ska utveckla ett förhållningssätt som innebär kloka beslut och agerande utifrån ett miljöperspektiv. Vi ska bidra till att öka kunskap, förmåga och motivation till ett miljö- och klimatmedvetet förhållningssätt.

Förutsättningar

Sätters Kommun ska vara en ledande hållbar kommun. Arbetet ska präglas av öppenhet, kunskapshöjande och involverande i alla sammanhang. Främja klimatsmarta verksamheter och lösningar, oavsett om det är ekologisk byggande, solceller eller dagvattendammar.

Sätters kommun ska se till att även framtida generationer har tillgång till bra vatten- och avloppssystem som är driftsäkra, kostnadseffektiva och hållbara ur miljö och risksynpunkt.

En genomgång har gjorts av kommunens alla styrdokument och dessa har analyserats. Revidering av dokumenten pågår för att det ska bli tydligare och enklare styrning. Det arbetet sker kontinuerligt med återkoppling och dialog med chefer och medarbetare.

Digitaliseringsarbetet pågår inom flertalet verksamheter med e-tjänster, implementering av verksamhetssystem, utveckling av digitalt kunskapsstöd för personal, digitala möten och utbildningar samt välfärdsteknik som trygghetskameror och läkemedelsrobotar.

Kostenheten arbetar aktivt med FN:s mål om halvering av matsvinnet till 2030. För att mäta svinnet genomförs mätningar under två veckor två gånger per år. Vid upphandling av livsmedel ställs även krav på leverantörernas arbete för att minska matsvinnet. Arbetet pågår för att främja intaget av frukt och grönt och i huvudsak beställs kött, mjölk, mjukt bröd, potatis och vissa rotfrukter från lokala eller svenska gårdar.

Lokalservice arbetar för en god hållbar fastighetsförvaltning. Detta genom att minimera användningen av kemikalier i verksamheten genom att städa med microprodukter och undvika rengöringsmedel samt minska mängden avfall till förbränning genom rätt källsortering.

Till verksamheternas bokslut medföljer ett miljöbokslut för Sätters kommun med en fördjupad redovisning.

Exempel på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

- Eget miljöbokslut ingår i årsbokslutet med koppling till Sveriges miljömål.
- Fiberutbyggnad fortsätter att utvecklas i kommunen.
- Digitaliseringsarbetet pågår inom alla verksamheter.
- Fler e-tjänster har tagits fram.
- Användning av tekniska hjälpmedel via SIOP (samordnad individuell plan).
- Fler digitala möten och utbildningar vilka har bidragit till nya arbetssätt och minskat resande.
- Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare minskat från 627 (2020) till 527 kg (2022).
- Mängden insamlade förpackningar (kg/person) 38 kg (2020) till 46 kg (2022)
- Arbete för att minska matsvinn i kommunens verksamheter och insamling av matavfall sker.
- Inom kosten arbetas det med omställning till säsonganpassade råvaror genom anpassade upphandlingar.
- Kommunen har tagit fram en mark och skogspolicy till beslut under 2024.
- Arbetet för att öka avtalstroheten mot våra upphandlade leverantörer sker.
- Start av Fritidsbanken medför återanvändning av sport- och fritidsutrustning.
- Miljöpåverkan följas upp samt minimeras vid ny- och ombyggnationer.
- Säkerhetsskyddsklassning av dricksvattenförsörjningen har gjorts.
- Arbete görs för att ta fram nya vattenskyddsföreskrifter för Säter.
- Skyfall under 2023 påvisar med tydlighet vilket behov det finns avseende förnyelseplanering på ledningsnätet samt kopplat till kommunens avloppsreningsverk.
- Minskad energianvändning genom olika byten exempel som LED belysning, sänka temperatur i olika anläggningar, installera fler solcellsanläggningar.
- Fortsatt utbyggnad av gång och cykelnätet.
- Trafikverket har byggt ut perrong och hållplats för tågtrafik samt påbörjat gång- och cykel tunnel för tillgänglighet i Sätters centralort.
- Fordon och maskiner byts ut till el.
- Ökad mängd ängsytor skapar insektsvänliga områden och biologisk mångfald.
- Samarbete med Näringslivsenheten avseende LONA-projekt Säterdalen

3. En omsorgsfull boendeutveckling

Måluppfyllelsen bedöms som god och ökande.

Beskrivning av mål - En omsorgsfull boendeutveckling

I Sätters kommun ska det alltid vara möjligt att bo, i miljöer som är hälsofrämjande och som upplevs passa den egna levnadssituationen. I all planering och byggnation är hållbarhet prioriterat. Det innebär att miljöpåverkan minimeras, att det möjliggör att människor kan skapa och upprätthålla goda sociala relationer och ger möjlighet att leva rika liv. Det är tryggt att bo och leva i Sätters kommun.

Förutsättningar

Det är en bra boendekommun och nära till andra orter. Säter har en positiv trend men har inte vuxit lika mycket under 2023 som under 2022. Det finns ett fortsatt stort behov av lägenheter i olika storlekar i hela kommunen.

Kommunen och dess bostadsbolag arbetar med att ta fram nya detaljplaner och översiktsplaner på många ställen i kommunen, även externa intressenter vill bygga lägenheter/hus i kommunen. Det samarbetet sker tillsammans med samtliga sektorer för att hitta optimala lösningar för verksamheternas behov och boendeformer på kort och lång sikt.

Ett samarbete är nödvändigt tillsammans med samhällsbyggnadssektorn och Säterbostäder för att hitta optimala lösningar för lokaler och boendeformer. En bostadskarriär inom verksamheten funktionsnedsättning har utvecklats vilket innebär att det finns möjlighet att flytta ut från gruppboestad till egen lägenhet.

Äldreomsorgen har fått ett statsbidrag för att bland annat motverka ensamhet bland äldre. Uppdraget är att arbeta med social samvaro, aktiviteter, samtalskontakt och uppsökande verksamhet inom särskilt boende och hemtjänst.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) får en ny lag från sommaren 2024 och nya rutiner har tagits fram under hösten för att gälla 2024. Trygghetsvandringar har genomförts tillsammans med medborgare.

Föreningarna bidrar med nattvandringar på helgerna under sommaren.

Exempel på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

- Projektering av förskola 2 i Säter sker i egen regi på annat område än det var tänkt från början.
- Anpassning av fastighetsbeståndet är kopplat till planerad boendeutveckling.
- Anpassning och reinvestering av befintligt VA-system sker.
- Översyn av taxor har gjorts under 2023 för att skapa förutsättningar för kommande §6 områden.

- Trafikverkets projekt Säter och Gruvplan inklusive järnvägsområdet pågår.
- Ny perrong vid järnvägsstationen är klar i Säter.
- Inköp och försäljning av mark har vidtagits under 2023 för att säkerställa en god markberedskap kopplat till planerad bebyggelseutveckling.
- LSS Odalmannen: 6 lägenheter har tillkommit under hösten 2023.
- SÄBO Prästgården: 70 lägenheter invigdes under 2023.
- Flera externa bostadsprojekt är under planering/genomförande: Aktören, Skedvi kyrkby, Prästkälla, Vattentornet, Storhaga, Båthamnen Gustafs.
- Detaljplan Mora By dubbelspår + gång och cykeltunnel pågår.

4. En bra start i livet

 Måluppfyllelsen bedöms som god.

Beskrivning av mål - En bra start i livet

Alla i Sätters kommun ska ha en egen försörjning och ett liv med god hälsa. Unga ska ha förutsättningar för att göra val i livet baserat på förmågor och intressen. De unga årens upplevelser och lärande ska öka barn och ungas förmåga och motivation att delta i samhällslivet och den demokratiska processen.

Förutsättningar

Våren 2023 var det många elever som gick ut grundskolan med ofullständiga betyg. De flesta elever som inte har möjlighet att gå ett nationellt program i gymnasieskolan har börjat studera på IM-programmet (individuella programmet) på Dahlander kunskapscentrum. Klockarskolan fortsätter att arbeta med anpassningar för elever som har behov av detta genom undervisning i mindre grupper, i vissa fall i andra lokaler än i skolans egna. Att öka närvaron i skolan är av yttersta vikt och där pågår flera aktiviteter för att ge personal både kunskap och verktyg att möta behoven.

Sätters resultat åk 3 i nationella provet i matematik är 51 % jämfört med rikets 62%. Åtgärder för att öka elevernas måluppfyllelse i matematik är exempelvis auskultation där lärare tar del av varandras undervisning för att lära av varandra, rektors klassrumsbesök med efterföljande feedback, ämnesträffar som leds av förstelärare för att utveckla undervisningen.

I Säter klarar 73% av åk 3 eleverna alla delar av det nationella provet i svenska jämfört med 65% i riket. Verksamheten möter upp med stöd och där stöd ges uppvisas positiva resultat.

Arbetet för att öka trygghet och studiero fortgår. Andel elever som angivit något av alternativen "stämmer helt och hållet" eller "stämmer ganska bra" som svar på påståendet "Jag känner mig trygg i skolan" minskar till 82,4% 2023 jämfört med 90,9% 2022. Resultatet varierar på skolorna. Tryggheten i åk 8 är bland de 25% bästa i landet medan åk 5 är snitt i landet.

Aktiviteter som genomfördes under våren 2023 har lett till ökad likvärdighet i kommunens förskolor. Fortbildningsinsatser har genomförts som ökat personalens kunskaper i att möta enskilda barn och grupper.

Under våren har en ansökan gjorts om att få ordna specialistundersköterskeutbildning i psykiatri, beslut kommer tidigt 2024.

Det har pågått ett utvecklingsarbete för fler i egen försörjning inom Samverkansteamet. Det arbetet kommer att påverka barn positivt om deras föräldrar har en egen försörjning.

Den övergripande barnkonventionsgruppen har arbetat fram en reviderad barnplan som togs av kommunfullmäktige våren 2023. Barnperspektivet har varit en utgångspunkt i utveckling av infrastruktur och allmänna platser.

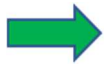
Värdighet och god omsorg vid livets slut har utvecklats.

Alla ungdomar som haft rätt till feriearbete har kunnat erbjudas sommarjobb. Sommarjobben har genomförts med både externa och kommunens egna handledare.

Exempel på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

- Fortsatt arbete sker för att höja elevernas meritvärden.
- I Säter klarar 73% av åk 3 eleverna alla delar av det nationella provet i svenska.
- Utvecklingen av feriearbetet har skett och fler typer av feriearbeten har kommit till.
- Samarbete med högskolan Dalarna pågår genom att grundskolorna tar emot studerande som varvar utbildning till lärare samtidigt som de arbetar.
- Utveckling av lokala och regionala samverkansformer eftersträvas och en lyckad samverkan mellan flera av kommunens sektorer, polisen och föreningslivet har skett under sommaren då nattvandringar anordnats varje helg. Veckovisa möten tillsammans med skola, socialtjänst och polis (SSP) har kommit igång under hösten 2023.
- Sprida informationsbroschyrer om kommunens arbete på olika språk anpassat till olika funktionsvariationer.
- Inventering säkra busshållplatser har gjorts under 2023.
- Ny busshållplats vid infarten till Skönvik.
- Utveckling av fler lekplatser, Lilla Säter projektet är färdigställt.
- Förbättring av skolgårdsmiljöer där lekutrusning är utbytt med stor delaktighet från elevråd.
- Multiarena i Säter är klar.
- Barn- och föräldragrupsutbildning har genomförts och nya planeras utifrån behov.
- Högre beaktande av barnperspektivet kopplat till utveckling av infrastruktur och allmänna platser.
- Nya omklädningsrum på IP i Säter färdiga under våren 2024.

5. En stimulerad tillväxt

Måluppfyllelsen bedöms som god.

Beskrivning av mål - En stimulerad tillväxt

I Sätters kommun ska det vara möjligt att etablera, bedriva och utveckla många sorters företagande. Det innebär att vi ska öka vår förmåga att kunna bistå med planlagd mark, bistå med att hitta lokaler och tillsammans med näringslivet arbeta för goda kommunikationer, tillgång till kompetens och företag som ligger i framkant av utvecklingen.

Förutsättningar

Arbetet med att utveckla kommunens metoder och processer kopplade till näringslivsutveckling och myndighetsövning pågår och konceptet "Tillväxt och tillsyn" fortgår men har gått lite långsamt med anledning av viss omorganisation inom miljö- och bygg.

Under våren 2023 har arbetet fortsatt med olika regionala projekt som skapats för att stödja företagen, delvis genom Falun-Borlänge-regionen (FBR).

Regelbundna företagsbesök görs tillsammans med politiker och tjänstepersoner enligt plan.

Kommunen har utvecklat rådgivning kring upphandling så att lokala företag har större möjlighet att delta i upphandlingar.

Svensk Näringslivs undersökning med stigande index (2022: 3,09), (2023: 3.25)

Relevant information går ut i nyhetsbrev till företagare.

Insikt: kommunen har gått med i insikt via Upphandlingscenter, UHC: Alla som har haft kontakt med kommunen i myndighetsärenden miljö- och bygg, alkoholtillstånd och upphandling får ut en enkät.

Exempel på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

- Politiker och tjänstepersoner har tillsammans besökt olika företag för att föra dialog kring behov och utveckling.
- Företagsfrukostar ordnas regelbundet dit många deltagare från olika branscher kommer.
- Företagsrådet möts regelbundet och har befrämjat dialog mellan kommunen och företag.
- Välbesökt företagsgala genomfördes under våren 2023.
- 47 nystartade företag i kommunen 2023 (44 st 2022).
- Arbetet har fortsatt att förbättra kommunens inre arbete för att skapa tydlighet och enkelhet för företag att kommunicera med kommunen.

- Seminarier om ökad kunskap och motivation för att få de lokala företagen att delta i offentliga upphandlingar från lokal till EU-marknadsnivå.
- Det interna arbetet har fortsatt för att utveckla interna arbetssätt med LOTS och ökad samverkan mellan kommunens verksamheter.
- Kommunen har genomfört vissa strategiska markköp.
- E-tjänster för Värmepumpsanläggning, Kompostering av hushållsavfall samt anmälan om Livsmedelsanläggning är framtagna.
- Sätters kommun använder kanaler så som nyhetsbrev, sociala medier och webb samt fysiska möten med företagare.

6. En uppdragsbaserad kommun

Måluppfyllelsen bedöms som god.

Beskrivning av mål - En uppdragsbaserad kommun

Sätters kommun ska erbjuda den kommunala service som människor behöver och vill ha nu och framöver. Det kräver att vi utvecklar en ännu mer kompetent organisation som anpassar sig, är innovativ och vågar prova nya metoder. Kommunen utvecklar förhållningssätt som innebär att invånare och andra som kommer i kontakt med oss i högre grad upplever att vi är professionella, och ger effektivt och behovsanpassat bemötande.

Förutsättningar

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk styrmodell för Sätters kommun 2022-11-16 och i 2023-06-16 beslutades om vision och strategiska mål för år 2024-2027. Ett gemensamt arbete har skett med nämnderna som tagit fram mer likvärdiga nämndplaner under 2023.

Nämnderna och styrelserna ska känna till, förstå och uppfylla de direktiv som kommunstyrelsen ger för uppföljning. Nämnderna och styrelsernas återrapportering till kommunstyrelsen ska vara regelbunden och utgå från de av fullmäktige antagna strategiska målen. Kommunstyrelsens analys av nämnderna och styrelsernas arbete och resultat samt analys av verksamhet inom regionala samverkansorgan ska ge kommunfullmäktige en relevant bild av kommunens samlade arbete och resultat i förhållande till de strategiska målen.

Kommunstyrelsen kommer i enlighet med målet om uppsikt att utarbeta riktlinjer och instruktioner som ska resultera i att nämndernas och styrelsernas återrapportering ska ha den kvalitet som krävs för att följa upp arbetet mot de av kommunfullmäktige fastställda strategiska målen.

För att stödja nämnderna/styrelser och sektorernas arbete ska kommunstyrelsens stöd vara känt, relevant, framtidsorienterat och anpassas i dialog med nämnderna/styrelserna och sektorerna.

Antal styrdokument har setts över och reviderats för att stämma mot verklighetens behov.

Kansli: nämndadministrationen har utvecklats och samarbete mellan sektorerna utökats på ett effektivt sätt.

Kommunikation: kundtjänst har fler områden som de kan hantera för medborgare. Nytt intranät upphandlas och det gamla intranätet ses över för att se vad som ska flyttas med till det nya. Nya kommunikationsprinciper har beslutats.

Ekonomigruppen deltar i ett projekt med SKR kring en Prislappsmodell. Vilket innebär att en kommun kan lägga en budget utifrån en modell med vissa "prislappar". Prislappsmodellen kan komma att praktiseras i och med budget 2025.

Stödet till chefer utvecklas med strukturerad utbildning på chefsforum och chefsinformation både digitalt och löpande. Styrdokument har setts över och förenklats för att skapa en enklare och tydligare styrning. Nya insatser i form av samtalsstöd till chefer har påbörjats med HR med gott resultat.

Stödfunktionerna i kommunen arbetar med att föra löpande dialog med verksamheterna kring vilket stöd som bäst bidrar till att öka verksamhetens måluppfyllelse. Samtliga nämnder ska återkoppla via en likvärdig mall till kommunstyrelsen.

I brukarundersökningar ger Säterborna högt betyg till sociala sektorns verksamheter för utförande av bland annat insatser och bemötande.

Exempel på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

- Ett arbete har påbörjats med att ta fram processkartläggning, rutiner och avvikelsehantering för all myndighetsutövning.
- Det digitala arbetet fortsätter och det har lanserat flera e-tjänster.
- Arbetet med att se över samtliga kommunala styrdokument fortsätter.
- Samarbete med Säterbostäder avseende bostadsplan och lokaliseringsplan fortgår.
- Nämnderna och Säterbostäder har rapporterat till kommunstyrelsen enligt plan, mallar för återrapportering har reviderats.
- Ett utvecklingsområde är att systematiskt arbeta med synpunkter, klagomål och avvikelser då antalet inkomna ärenden bedöms som lågt och det finns sannolikt ett mörkertal.
- Under året har kommunen fortsatt med olika samarbeten med närliggande kommuner. Till exempel fortsatt IT-samverkan med Borlänge och lönesamverkan med Falun.
- Dalarnas kommunalråd och kommundirektör har värdskapet för Dalarnas kommunförbund och kommundirektör leder kommundirektörsnätverket i länet.

BALANSKRAVSRESULTAT

Balanskravet är kommunallagens krav på ekonomisk balans mellan intäkter och kostnader. Om kommunen redovisar ett negativt resultat för ett räkenskapsår ska det underskottet återställas och kompenseras med motsvarande överskott de närmaste tre åren. Balanskravet avser kommunens nämnds- och förvaltningsorganisation.

Sätters kommun har uppfyllt balanskravet tidigare år. Det finns därmed inget underskott att återställa från föregående år.

Årets balanskravsresultat är positivt och uppgår till 7,4 mkr (7,8 mkr), vilket lever upp till lagens krav.

Total RUR uppgår till 10,4 mkr, vilket motsvarar 1,3 % av skatteintäkter och generella bidrag.

Huvudprincipen vid avstämning av balanskravet är att intäkterna ska överstiga kostnaderna och att realisationsvinster inte ska inräknas i intäkterna. Därför börjar balanskravsutredningen med årets resultat enligt resultaträkningen som justeras för samtliga realisationsvinster vid avyttring av anläggningstillgångar. Återföring ska också ske av realiserade vinster och förluster i värdepapper.

Justeringar görs sedan avseende VA-enhetens resultat, där en förlust skall läggas till resultatet och ett överskott skall återföras samt att tillskott från pensionsförvaltning läggs till. Inget uttag från pensionsförvaltningen är budgeterat för 2023. Uttag av medel från pensionsförvaltningen föreslås för 2023 med 14 mkr. Efter dessa justeringar redovisas ett justerat resultat efter balanskravsjusteringar.

BALANSKRAVSUTREDNING SÄTTERS KOMMUN	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Årets resultat enligt resultaträkningen	9 060	12 321	17 019	14 600	11 162	5 376
- Samtliga realisationsvinster	-	-	-	-	-1 160	-1 141
-/+ Realiserade vinster och förluster i värdepapper	- 1 700	-	-	-	-3 183	-
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	7 360	12 321	17 019	14 600	6 819	4 235
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-4 500	-	-	-	-
+ Användning av fria medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-	-	-	-
= Årets balanskravsresultat	7 360	7 821	17 019	14 600	6 819	4 235
-/+ VA-enhetens resultat	- 543	947	-1 282	2 049	-836	1 982
-/+ Avdrag avkastning från pensionsförvaltning	- 3 131	13 725	1 918	-2 061	-2 815	-2 631
-/+ Tillskott från pensionsförvaltning	14 000	-	-	-	9 300	8 800
= Justerat resultat	17 686	22 493	17 655	14 588	12 468	12 386

VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

Antal medarbetare

Sätters kommun har under 2023 haft 976 anställda, varav 864 tillsvidareanställda och 112 visstidsanställda med månadslön. Antalet medarbetare som hade en tillsvidareanställning ökade med 5 till 864. Tidsbegränsade anställningar med månadslön omräknat till heltidsanställningar är 106 årsarbeten under 2023. Skillnaden för visstidsanställda mellan 2023 och 2022 med månadslön är en minskning med 11 personer under året. Antalet medarbetare som fick timlön under året är 345 personer.

Säterbostäder AB har under 2023 haft 25 tillsvidareanställda.

Medelantal medarbetare	Säterbostäder		Sätters kommun	
	2023	2022	2023	2022
Tillsvidare	25	25	864	859
Tidsbegränsat antal med månadslön	0	1	112	123
Totalt	25	26	976	982
Tidsbegränsat antal med månadslön, vikariat			54	64
Tidsbegränsat antal med månadslön AVA			2	35
Tidsbegränsat antal med månadslön SÅVA			48	11
Tidsbegränsat antal med månadslön övriga anställda			8	13
Timavlönade anställda			345	445

Medelåldern

Den totala medelåldern för personal i Sätters kommun har mellan 2023 och 2022 ökat med 13 månader. Medelåldern för 2023 är 45,8 år och uppgick till 44,7 år för 2022.

För Säterbostäder AB är den totala medelåldern för bolagets anställda 54,1 år för 2023 och föregående år var den 55,4 år. Det är en minskning med 1,3 år i genomsnitt.

Åldersfördelning

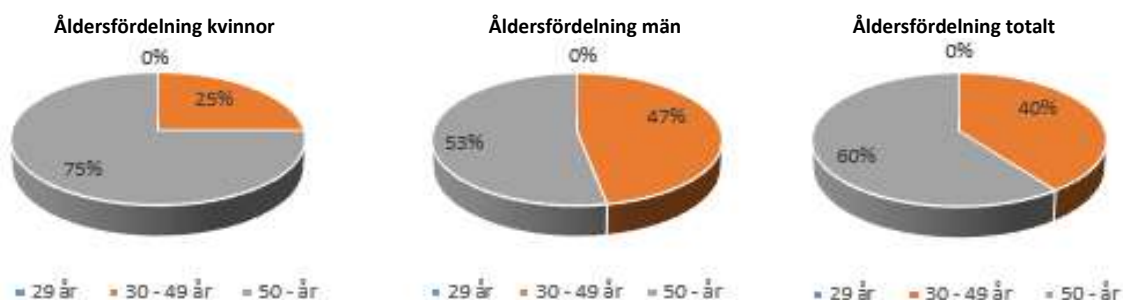
Åldersfördelningen för kommunens medarbetare, kvinnor och män är 12% för åldersgruppen 29 år och yngre. Kvinnor och män mellan 30–49 år är den största åldersgruppen och gruppen över 50 år utgör också en betydande andel. Detta innebär att kommunen kommer att ha ett fortsatt stort rekryteringsbehov i 10 till 15 år framåt.

Åldersfördelningen för Säterbostäders medarbetare är 40% för 30-49 år och 60% för 50 år och äldre.

Åldersfördelning Sätters kommun 2023:

Åldersfördelning Säterbostäder 2023:

Könsfördelning

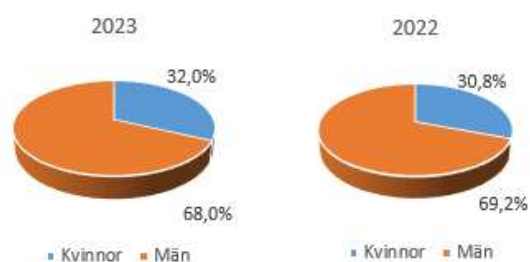
Könsfördelningen bland kommunens medarbetare med månadslön uppgick till 80 % kvinnor och 20% män under 2023. Andelen män minskade med 0,7 procentenheter medan andelen kvinnor ökade med 0,7 procentenheter jämfört med 2022. Inom vård, omsorg och skola finns en kraftig överrepresentation av kvinnor medan det motsatta gäller inom områden som Vatten/Renhållning, Gatuenhet och Fastighet.

För Säterbostäder AB bestod 32,0% av personalen av kvinnor och 68,0% män under 2023. Andelen kvinnor ökade medan andelen män minskade jämfört med föregående år.

Könsfördelning Sätters kommun

Könsfördelning Säterbostäder

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	Säterbostäder		Sätters kommun	
	2023	2022	2023	2022
Total sjukfrånvaro i procent av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid	2,1%	2,6%	8,2%	8,6%
Andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer	0,0%	0,0%	42,4%	35,8%
Sjukfrånvaron för kvinnor	1,4%	3,3 %	9,1%	9,4%
Sjukfrånvaron för män	2,4%	2,3%	4,8%	5,3%
Sjukfrånvaron i åldrarna 29 år eller yngre	0%	0%	7,4%	7,7%
Sjukfrånvaron i åldrarna 30 - 49 år	1,5%	3,4%	7,2%	7,6%
Sjukfrånvaron i åldrarna 50 år eller äldre	2,4%	2,3%	9,4%	8,9%

Sjukfrånvaron bland kommunens månadsanställda medarbetare uppgick 2023 till 8,18 %, vilket är en minskning med 0,42 procentenheter jämfört med 2022. Männens sjukfrånvaro har under 2023 minskat med 0,5 procentenheter jämfört med 2022 medan kvinnornas sjukfrånvaro under samma period har minskat med 0,33 %. Kvinnors sjukfrånvaro är 4,28 procentenheter högre än männens.

Den totala sjukfrånvaron för Säterbostäder under 2023 uppgick till 2,1 %, vilket är en minskning med 0,5 procentenheter i jämförelse med 2022 års sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron för 2023 är fördelad i åldrarna 30-49 år med 1,5 % samt 50 år och äldre med 2,4%.

Rekryteringsbehov och kompetensförsörjning

Tillgången på kompetenser är begränsad och antal sökande på vissa tjänster är lågt och ibland noll. Kommunens rekryteringsutmaningar är inom många områden men påverkas också mycket av vad som sker i närområdet. Det är fortfarande svårigheter att rekrytera bl.a. sjuksköterskor. Den demografiska bilden bidrar till utmaningen att klara kompetensförsörjningen och de digitala lösningarna som börjar användas krävs för att klara bemanningssituationen.

Under året har personalenheten haft fokus att stödja chefer genom informationsinsatser och utbildningar.

Säterbostäder AB kommer inom de närmsta åren behöva rekrytera nya medarbetare i kombination med pensionsavgångar med tyngdpunkt på driftpersonal.

Särskilt utmanande är att rekrytera kvinnor till driftteknikerrollen för att skapa jämn balans mellan män och kvinnor sett ur ett jämställdhetsperspektiv.

FÖRVÄNTAD UTVECKLING

Säters kommun går in i en intensiv investeringsperiod de kommande åren. Standarden på kommunens fastigheter behöver generellt höjas framför allt på ventilation och brandskydd. På gatusidan behövs ombyggnader, förbättrad gatubelysning och nya gång- och cykelvägar. Även infrastruktur för genomfart och centrum Säter. Anläggningar för vatten och avlopp behöver byggas om och förbättras.

Användningen av IT inom skola och administration kräver löpande investeringar. Prognosticerad demografi visar en åldrande befolkning med ökade behov inom äldreomsorgen.

Stora investeringsbehov ställer höga krav på planering och finansiering under de kommande åren.

Inför 2024 påverkas kommunen fortsatt av omvärldsfaktorer med kostnadsökningar, ytterligare öknings av pensionskostnaderna, ränteutvecklingen, kriget i Ukraina mm som medför stora utmaningar för kommunens ekonomi. Kommunen har också fortsatt stora investeringsbehov som innebär ökad upplåning. Fortsatt arbete med effektiviseringar av driftkostnaderna behöver göras under 2024 samt även omprioriteringar och framflyttning av investeringar.

Inför budget 2025-2028 kommer kommunen att gå in i en förändrad budgetprocess med en ny resursfördelningsmodell som baseras på prislappar i stället för att fördela utifrån tidigare ramar med "budget-på-budget". Modellen tar hänsyn till förväntade intäkter och kommunens resultatnivå och ger en överblick hur intäkter, driftsbudget och investeringsbudget samt investeringsutrymme hänger ihop och ger ett nytt sätt att fördela resurserna med utgångspunkt i kommunens befolkning och den ambitionsnivå kommunen väljer.

RESULTATRÄKNING OCH KASSAFLÖDESANALYS

RESULTATRÄKNING

	Not	Koncernen		Kommunen		Budget 2023
		Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022	
Specifikation (kk)						
Verksamhetens intäkter:	2	244 787	217 713	162 443	150 679	173 180
Verksamhetens kostnader	3	-973 842	-896 377	-918 549	-852 905	-924 611
Avskrivningar	4	-48 565	-47 122	-34 840	-33 943	-36 000
Verksamhetens nettokostnader		-777 620	-725 785	-790 946	-736 169	-787 431
Skatteintäkter	5	608 444	581 040	608 444	581 040	594 010
Generella statsbidrag	6	195 944	180 397	195 944	180 397	193 008
Verksamhetens resultat		26 768	35 652	13 442	25 268	-413
Finansiella intäkter	7	3 360	2 745	4 038	3 276	2 209
Finansiella kostnader	8	-18 984	-5 319	-13 251	-2 498	-7 470
Pensionsförvaltning	9	4 831	-13 725	4 831	-13 725	1 099
Resultat efter finansiella poster		15 975	19 353	9 060	12 321	-4 575
Skattekostnad		-770	-3 297			
Årets resultat	10	15 205	16 056	9 060	12 321	-4 575

KASSAFLÖDESANALYS

		Koncernen		Kommunen	
		Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		15 205	16 056	9 060	12 321
Justering för ej likviditetspåverkande poster	11	48 812	47 726	34 399	34 182
<i>Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital</i>		64 017	63 782	43 459	46 503
Ökning (-)/ minskning (+) kortfr fordringar	19	-5 249	-26 288	2 472	-32 232
Ökning (-)/ minskning (+) pensionsförvaltning	20	-4 871	13 725	-4 871	13 725
Ökning (-)/ minskning (+) förråd		-380	11		
Ökning (-)/ minskning (+) exploateringsfastigheter		-3 134	1 751	-3 134	1 751
Ökning (+)/ minskning (-) korta skulder		-2 284	28 710	5 488	24 482
Kassaflöde från den löpande verksamheten		48 099	81 691	43 414	54 229
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	15		-408		
Investering i materiella anläggningstillgångar	12	-197 967	-190 241	-142 473	-159 396
Försäljning av materiella anl tillgångar	13	774		774	
Inköp av finansiella anläggningstillgångar	14	-1 112	-1 109	-1 112	-1 109
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-198 305	-191 758	-142 811	-160 505
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		175 500	110 000	125 000	110 000
Ökning av långfristiga skulder	24	7 962	4 802	7 203	1 505
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		183 462	114 802	132 203	111 505
Årets Kassaflöde		33 256	4 735	32 806	5 229
Likvida medel vid årets början		11 621	6 886	11 530	6 301
Likvida medel vid årets slut		44 877	11 621	44 336	11 530
Förändring		33 256	4 735	32 806	5 229

Balansräkning

BALANSRÄKNING

Specifikation (kk)	Not	Koncernen		Kommunen	
		Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	15	92	515	82	466
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	16,17	1 315 396	1 174 185	805 611	704 580
Maskiner och inventarier	16,17	38 789	31 381	37 316	30 222
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>					
Värdepapper och aktier	18	11 663	10 551	37 363	36 251
Långfristiga fordringar	18	353	392		
Summa anläggningstillgångar		1 366 293	1 217 023	880 372	771 519
Omsättningstillgångar:					
förråd		1 118	737		
expl mark och fastighetsförsäljning		4 976	1 842	4 976	1 842
fordringar	19	112 986	107 737	114 511	116 983
pensionsförvaltning	20	127 869	122 998	127 869	122 998
kassa och bank	21	44 877	11 621	44 336	11 530
Summa omsättningstillgångar		291 825	244 935	291 692	253 353
SUMMA TILLGÅNGAR		1 658 118	1 461 958	1 172 064	1 024 872
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Eget kapital					
Ingående eget kapital		566 549	551 158	488 275	475 954
Resultat		15 205	16 056	9 060	12 321
Summa eget kapital	22	581 754	567 214	497 335	488 275
Avsättningar					
Avsättningar långfristiga	23	13 085	12 644	13 085	12 644
Summa avsättningar		13 085	12 644	13 085	12 644
Skulder					
Långfristiga skulder	24	887 397	703 935	494 434	362 231
Kortfristiga skulder	25	175 882	178 165	167 210	161 722
Summa skulder		1 063 278	882 100	661 644	523 953
SUMMA AVSÄTTNINGAR, SKULDER OCH EGET KAPITAL		1 658 118	1 461 958	1 172 064	1 024 872
Panter och ansvarsförbindelser					
Borgen och andra förpliktelser mot kommunens företag	26			365 400	307 900
Ställda säkerheter	27	29 398	29 398		
Övriga förpliktelser	28	8 988	9 521	8 988	9 521
Pensionsutfästelser inkl löneskatt	29	204 374	201 766	204 374	201 766

NOTHÄNVISNINGAR

Not 1 TILLÄMPADE REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad efter den nya Redovisningslagen, Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt efter rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärdet om inget annat anges. Fordringar har tagits upp till det värde varmed de beräknas inflyta.

Kapitalkostnader

Kommunen: Kapitalkostnaderna belastar förvaltningarnas driftsanslag. De består av avskrivningar och intern ränta. Avskrivningen beräknas på tillgångens ursprungliga anskaffningsvärde och är linjär, d v s lika stort belopp varje år under nyttjandetiden. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs ingen avskrivning. Intern ränta beräknas på tillgångens bokförda värde vid varje månads ingång. Räntesatsen för år 2023 är 1,5 %. Räntan baseras på den ränta kommunen betalar på sina externa lån.

Aktivering av anläggningstillgångar sker i huvudsakligen där anskaffningsvärdet överstiger ett prisbasbelopp (prisbasbeloppet 52,5 tkr år 2023) och en ekonomisk livslängd som överstiger tre år. Tillgångarnas livslängd utgår från investeringens nyttjandetid

Bolagen: I bolagen är avskrivningstiden för markanläggningar 20 år, 25-33 år för byggnader och 5-20 år för inventarier.

Personalomkostnadspålägg

Personalkostnadspålägg kostnadsförs i samband med bokföring av löner (arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkringar och intjänad pensionsrätt). Under år 2023 har procentsatsen för anställda enligt kommunala avtal varit 39,75 % och för politiker och uppdragstagare mm 31,42%. Personalomkostnadstillägget betalas som en intern ersättning från förvaltningarna till finansförvaltningen som ansvarar för utbetalningarna.

Intäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKR:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR 2. Anslutningsavgifter tas upp som en förutbetalad intäkt och redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över 20 år.

Interna transaktioner

Varor och tjänster som överförs från en verksamhet till en annan internfaktureras till självkostnadspris. Interna administrativa tjänster internfaktureras endast i speciella fall, tex vid va- och renhållning. Kommunens interna transaktioner uppgår vid årets slut till 100,7 mkr.

Kommunkoncernens interna poster är ca 19 mkr och består av hyror, tjänster och va-renhållning.

Pensionerna

Periodisering av den individuella delen av pensionerna och löneskatten har skett med underlag från Skandias prognos 2023-12. Samma prognos har använts för avsättningar och ansvarsförbindelse. Se även förvaltningsberättelsen.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster särredovisas när dessa förekommer, i not till respektive post i resultaträkningen och/eller kassaflödesanalysen. Som jämförelsestörande post räknas poster som är sällan förekommande och överstiger 500 kkr.

Redovisningsprinciper sammanställd redovisning

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Förvärvsmetoden innebär att det egna kapitalet som förvärvats vid anskaffningstillfället har eliminerats. Proportionell konsolidering innebär att endast ägda andelar av räkenskapsposterna tas med i koncernredovisningen. Bolagskoncernen ägs av kommunen till 100 procent. Interna transaktioner mellan kommunen och bolagskoncernen och inom den sistnämnda har eliminerats. Pensionskulden har redovisats olika inom koncernen. Säterbostäder har premiereservsystem.

Leasingavgifter

Kommunens leasingavtal klassificeras som operationella förutom leasing av personbilar som klassificeras som finansiella. Bolagen har klassificerat all leasing som operationell.

Hyresavtalen klassificeras som operationella eftersom de ekonomiska fördelar och risker som förknippas med ägandet i allt väsentligt inte överförs till kommunen.

Pensionsmedelsförvaltning

Pensionsmedlen värderas till marknadsvärdet.

NOTFÖRTECKNING (KKR)

	Koncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
RESULTATRÄKNING				
<u>Not 2: Verksamhetens intäkter</u>				
Försäljningsintäkter	12 161	12 576	12 274	10 633
Taxor och avgifter	64 115	58 283	70 108	63 908
Hyror och arrenden	93 960	78 775	9 979	9 133
Statliga bidrag	58 045	50 654	58 045	50 627
Övriga bidrag	2 600	5 513	1 463	5 513
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	9 642	11 749	9 550	10 703
Försäljning av anläggningstillgångar	4 263	163	1 024	163
Summa kommunens intäkter	244 787	217 713	162 443	150 679
<u>Not 3: Verksamhetens kostnader</u>				
Löner och sociala avgifter	543 004	509 536	526 621	495 042
Pensionskostnader	58 747	39 412	57 776	38 461
Inköp av anläggnings- och underhållsmaterial	5 418	18 382	5 218	5 895
Bränsle, energi och vatten	42 742	34 509	20 496	13 820
Köp av huvudverksamhet	149 556	120 150	129 510	125 942
Lokal- och markhyror	21 720	24 206	26 187	23 875
Övriga tjänster	38 305	41 521	40 053	41 521
Lämnade bidrag	22 146	21 988	22 151	21 988
Realisationsförluster och utrangeringar	542	152	1	60
Bolagsskatt	1 128	0		
Räkenskapsrevision	431	197	325	197
Övriga kostnader	90 103	86 323	90 211	86 104
Summa kommunens kostnader	973 842	896 377	918 549	852 905
<u>Not nr 4: Av- och nedskrivningar</u>				
Avskrivningar:				
Avskrivning immateriella tillgångar	505	565	466	526
Avskrivning mark, byggnader o tekniska anläggningar	41 801	39 267	28 172	26 193
Avskrivning maskiner och inventarier	6 259	7 290	6 202	7 224
Summa	48 565	47 122	34 840	33 943
<u>Not 5: Skatteintäkter och generella statsbidrag</u>				
Preliminär kommunalskatt	596 656	564 337	596 656	564 337
Preliminär slutavräkning innevarande år	8 864	13 147	8 864	13 147
Slutavräkningsdifferens föregående år	2 924	3 557	2 924	3 557
Summa skatteintäkter	608 444	581 040	608 444	581 040
<u>Not 6 Generella statsbidrag och utjämning</u>				
Inkomstutjämningsbidrag	137 904	126 888	137 904	126 888
Kommunal fastighetsavgift	37 677	34 934	37 677	34 934
Kostnadsutjämningsavgift	-10 241	-19 456	-10 241	-19 456
Avgift för LSS-utjämningen	-983	0	-983	0
Bidrag för LSS-utjämningen	0	1 175	0	1 175
Regleringsbidrag	26 308	30 992	26 308	30 992
Övriga generella statsbidrag	5 280	5 865	5 280	5 865
Summa generella statsbidrag och utjämning	195 944	180 397	195 944	180 397
<u>Not 7: Finansiella intäkter</u>				
Ränteintäkter	1 147	819	931	574
Borgensavgift kommunens bolag			895	776
Aktieutdelning	666	577	666	577
Ersätt från kommunkontosystemet äldrebostäder	1 497	1 350	1 497	1 350
Övriga finansiella intäkter	50		50	
Summa	3 360	2 746	4 038	3 276
<u>Not 8: Finansiella kostnader</u>				
Räntor på lån	18 080	5 017	12 347	2 196
Övrigt	904	302	904	302
Summa	18 984	5 319	13 251	2 498

NOTFÖRTECKNING (KKR)

	Koncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
RESULTATRÄKNING				
Not 9: Kommunens pensionsförvaltning				
Pensionsförvaltningen avser framtida pensions- utbetalningar. <i>Se även ekonomisk översikt.</i>	4 831	-13 725	4 831	-13 725
Not 10: Årets resultat				
Årets resultat enligt resultaträkningen	15 205	16 056	9 060	12 321
- därav resultat kapitalförvaltning pensioner	-4 831	13 725	-4 831	13 725
- därav resultat va-enheten	-543	947	-543	947
Avstämning mot balanskrav/justerat resultat:				
- Årets resultat			9 060	12 321
- Orealiserade vinster/förluster pensionsmedel			-1 700	
- Avkastning pensionsmedel			-3 131	13 725
- Utnyttjande av pensionsmedel			14 000	0
- Avgår resultat VA-enheten			-543	947
- Avsättning/disponering RUR			0	-4 500
Justerat resultat			17 686	22 493
KASSAFLÖDESRAPPORT				
Not 11 Ej likviditetspåverkande poster				
Avsättning för pensioner, se balansräkning not 23	-441	239	-441	239
Avskrivningar	48 565	47 122	34 840	33 943
Nedskrivningar	1 288	365	0	0
Balansjusteringar - eget kapital	-600	0		
Summa	48 812	47 726	34 399	34 182
Not 12: Investering i materiella anläggningstillgångar				
Fasta anläggningstillgångar	184 218	182 428	129 203	151 964
Inventarier, inköp	13 749	7 813	13 270	7 372
Summa	197 967	190 241	142 473	159 336
Not nr 13: Försäljning av materiella anläggningstillgångar				
Utrangeringar				529
Såld maskin/inventarie	774		774	
Summa	774	0	774	529
Not 14: Inköp av finansiella tillgångar				
Andelskapital Kommuninvest	1 112	1 109	1 112	1 109
Summa	1 112	1 109	1 112	1 109
BALANSRÄKNING				
Not : 15 Immateriella anläggningstillgångar				
Förvärvade IT-licenser				
Anskaffningsvärde	2 350	2 350	2 136	2 054
Ackumulerade avskrivningar	-2 258	-1 835	-2 054	-1 588
Bokfört värde	92	515	82	466
Genomsnittlig nyttjandeperiod	3 år	3 år	3 år	3 år
Redovisat värde vid årets början	515	1 080	466	992
Årets investeringar	82	408	82	0
Årets avskrivningar	-505	-973	-466	-526
Redovisat vid årets slut	92	515	82	466
Not 16 Materiella anläggningstillgångar				
Mark, byggnader, tekniska anläggningar				
Anskaffningsvärde	1 815 343	1 631 125	1 093 474	964 271
Ackumulerade avskrivningar	-499 947	-456 940	-287 863	-259 691
Bokfört värde	1 315 396	1 174 185	805 611	704 580
Genomsnittlig nyttjandeperiod				
<i>Linjär avskrivning tillämpas. Mark avskrivs ej</i>				
Maskiner och inventarier				
Anskaffningsvärde	114 445	100 696	109 360	96 090
Ackumulerade avskrivningar	-75 656	-69 316	-72 044	-65 868
Bokfört värde vid årets slut	38 789	31 381	37 316	30 222
Genomsnittlig nyttjandeperiod			6 år	6 år
<i>Linjär avskrivning tillämpas. Konst avskrivs ej</i>				

NOTFÖRTECKNING (KKR)

	Koncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
BALANSRÄKNING				
<u>Not 17: Materiella anläggningstillgångar, årets händelser</u>				
Mark, byggnader, tekniska anläggningar				
Redovisat värde vid årets början	1 174 185	1 031 554	704 580	579 339
Årets investeringar	184 218	182 428	129 203	151 964
Avyttring/Utrangering	-1 220	-529		-529
Årets avskrivningar	-41 787	-39 267	-28 172	-26 193
Redovisat värde vid årets slut	1 315 396	1 174 185	805 611	704 580
Maskiner och inventarier				
Redovisat värde vid årets början	31 381	30 867	30 222	30 025
Årets investeringar	13 749	7 813	13 270	7 429
Avyttring/Utrangering	-69	-57		-57
Årets avskrivningar	-6 272	-7 242	-6 176	-7 175
Bokfört värde vid årets slut	38 789	31 381	37 316	30 222
Därav finansiell leasing			10 887	5 604
<u>Not 18: Finansiella anläggningstillgångar</u>				
Värdepapper, aktier och bostadsrätter				
Aktier Säterbostäder AB			19 000	19 000
Aktieägartillskott Säterbostäder			6 700	6 700
Falun Borlänge-regionen AB	38	38	38	38
Andelskapital Kommuninvest	11 312	10 200	11 312	10 200
Utveckling i Dalarna Holding AB	220	220	220	220
Inera AB	43	43	43	43
Övriga aktier och andelar	51	51	51	51
Summa	11 663	10 551	37 363	36 251
Långfristiga fordringar				
Husbyggnads varor HBV	42	42		
Övriga långfristiga fordringar	311	350		
Summa	353	392	0	0
<u>Not 19: Kortfristiga fordringar</u>				
Kundfordringar	7 710	12 769	13 768	12 174
Skattefordringar	42 039	38 774	42 039	38 774
Förutbetalda kostnader/upplupna intäkter	16 149	14 457	16 149	14 457
Övriga kortfristiga fordringar	46 779	42 506	42 555	51 578
Interimsfordringar	309	-769		
Summa	112 986	107 737	114 511	116 983
<u>Not 20: Pensionsförvaltning</u>				
Bankmedel avsedda för fondering till framtida pensionsutbetalningar				
Upplupna ränteintäkter	938	907	938	907
Obligationer, förlagsbevis mm	80 000	93 000	80 000	93 000
Värdereglering verkligt värde obligationer	2 043	305	2 043	305
Kassa kapitalförvaltning	44 888	28 786	44 888	28 786
Summa	127 869	122 998	127 869	122 998
<u>Not 21: Kassa och bank</u>				
Kassa, bank	2 964	811	2 423	720
Koncernkonto	41 913	10 810	41 913	10 810
Summa	44 877	11 621	44 336	11 530
<u>Koncernkonto:</u>				
<i>Limit ej utnyttjad</i>	-55 000	-55 000	-55 000	-55 000
Behållning koncernkonto varav	41 913	10 810	41 913	10 810
Säters kommun	33 308	13 295	33 308	13 295
Säterbostäder AB	8 117	-2 523	8 117	-2 523
Säters Kommuns Fastighets AB	488	39	488	39
Summa	41 913	10 810	41 913	10 810

NOTFÖRTECKNING (KKR)

	Koncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
BALANSRÄKNING				
Not 22: Eget kapital				
Ingående eget kapital	567 214	551 158	488 275	475 954
- Varav utdelning 2022	-665			
- Varav Resultatutjämningsreserv			10 436	10 436
- Varav Social investeringsfond			583	583
- Varav Säterdalen			500	500
- Varav Integration			763	763
Årets resultat	15 205	16 056	9 060	12 321
Summa eget kapital	581 754	567 214	497 335	488 275
<i>Eget kapital består av:</i>				
Pensionsmedel för framtida pensionsutbetalningar	127 869	122 998	127 869	122 998
Vatten- och avlopp	-2 041	-2 584	-2 041	-2 584
Övrigt eget kapital	455 926	446 801	371 507	367 861
Summa eget kapital	581 754	567 214	497 335	488 275
Anläggningsskapital	465 811	500 444	372 853	396 644
Rörelsekapital	115 943	66 770	124 482	91 631
Summa eget kapital	581 754	567 214	497 335	488 275
Not 23: Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser				
Ingående avsättning	7 749	8 267	7 749	8 267
Årets förändring				
Varav				
Ränte- och basbeluppsuppräknningar	960	257	960	257
Övrigt	-93	0	-93	
Pensionsutbetalningar	-556	-742	-556	-742
Intjänad Förmånsbestämd ålderspension	0	0	0	0
Intjänad Särskild avtalspension	26	26	26	26
Förändring av löneskatt	86	-59	86	-59
Summa avsatt till pensioner	8 172	7 749	8 172	7 749
Avsättning för förtroendevalda	3 955	3 940	3 955	3 940
Löneskatt	959	956	959	956
Summa visstids- och garantipensioner	4 914	4 896	4 914	4 896
Summa avsättning till pensioner	13 085	12 644	13 085	12 644
Förpliktelsen minskad genom försäkring				
Aktualiseringsgrad			96%	96%
Not 24: Långfristiga skulder				
Lån i banker/kreditinstitut	851 800	676 300	475 000	350 000
Genomsnittlig räntebindningstid			2 år	5 år
Genomsnittlig ränta			2,48%	0,30%
Anslutningsavgifter långfristig del	11 272	8 627	11 272	8 627
Övriga långfristiga skulder	8 162	3 604	8 162	3 604
- Återstående antal år (vägt medel)			14 år	14 år
Uppskjuten skatteskuld	16 163	15 404		
Summa	887 397	703 935	494 434	362 231
Not 25: Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	13 213	2 732	13 213	2 732
Leverantörsskulder	51 421	73 710	44 573	63 511
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	8 361	7 973	8 361	7 973
Övriga kortfristiga skulder	803	844	803	844
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	102 084	92 906	100 260	86 662
Summa Kortfristiga skulder	175 882	178 165	167 210	161 722
Not 26: Borgens- och andra förpliktelser mot kommunens företag				
<i>Kommunen:</i>				
Säterbostäder AB			363 000	305 500
Säters Kommuns Fastighets AB			2 400	2 400
Summa	0	0	365 400	307 900

NOTFÖRTECKNING (KKR)

	Koncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Not 27: Ställda säkerheter				
Säterbostäder, ställda säkerheter	29 398	29 398		
Not 28: Övriga förpliktelser				
<i>Kommunen:</i>				
Kommunen för Säters Golfklubb	6 272	6 322	6 272	6 322
Kommunen för Säters IF Fotboll	1 154	1 324	1 154	1 324
Kommunen för Gustafs GOIF	1 563	1 875	1 563	1 875
	8 988	9 521	8 988	9 521
Not 29: Pensionsutfästelser enligt avtal				
Pensionsutfästelser netto enl Skandia	164 473	162 374	164 473	162 374
Löneskatt 24,26 %	39 901	39 392	39 901	39 392
	204 374	201 766	204 374	201 765
<i>Ansvarsförbindelsen, specifikation:</i>				
Ingående avsättning	162 374	168 252	162 374	168 252
Gamla utbetalningar	-11 350	-10 378	-11 350	-10 378
Ränte- och basbeloppsuppräkningsar	13 647	4 702	13 647	4 702
Övrigt (post som kan bero på bl a ändrad samordning, dödsfall under året och på att personer aktualiserats.)	-198	-202	-198	-202
	164 473	162 374	164 473	162 374
Utgående avsättning				
Ingående löneskatt	39 392	40 818	39 392	40 818
Förändring av löneskatt	509	-1 426	509	-1 426
	39 901	39 392	39 901	39 392
	204 374	201 766	204 374	201 766
<i>varav</i>				
Ansvarsförbindelse för förtroendevalda	2 032	2 337	2 032	2 337
Löneskatt	493	567	493	567
Summa	2 525	2 904	2 525	2 904
Summa ansvarsförbindelse inkl löneskatt	204 374	204 670	204 374	201 766
Not 30 Leasingavgifter				
Operationella leasingavtal				
Minimileasingavgifter förfaller enligt följande				
Inom ett år	2 190	2 147	2 190	2 147
Senare än ett år men inom fem år	3 791	5 151	3 791	3 717
Senare än fem år				
Summa	5 981	7 298	5 981	5 864
Not 31 Leasingavgifter				
Finansiella leasingavtal				
Minimileasingavgifter förfaller enligt följande				
Inom ett år	2 724	2 000	2 724	2 000
Senare än ett år men inom fem år	8 162	3 604	8 162	3 604
Senare än fem år	0	0	0	0
Summa	10 887	5 604	10 887	5 604
Not 32 Upplysning om räkenskapsrevision				
Kostnad för räkenskapsrevision				
Sakkunnigt biträde	356	461	250	294
Förtroendevalda	75	50	75	50
Total kostnad för räkenskapsrevision	431	511	325	344
Kostnad för övrig revision				
Sakkunnigt biträde	433	405	433	405
Förtroende valda	326	207	326	207
Total kostnad för övrig revision	759	612	759	612
Total kostnad för revision	1 190	1 123	1 084	956

ORD OCH UTTRYCK

Resultaträkningen

visar årets finansiella resultat och hur det uppkommit. Den visar även förändringen av eget kapital, något som också kan utläsas genom att jämföra balansräkningen för de två senaste åren.

Kassaflödesanalysen

visar hur årets löpande verksamhet och investeringar har finansierats och hur verksamhetens likvida ställning har påverkats. Kostnadsanalysen är utformad som en betalningsflödesrapport.

Balansräkningen

visar vilka tillgångar och skulder kommunen har på bokslutsdagen. Man kan också säga att den visar hur kapitalet har använts (tillgångar) och hur det har skaffats fram (skulder och eget kapital). Genom att jämföra två balansräkningar kan vi se hur likvida medel, lån och anläggningars värde har förändrats under året.

Tillgångar

är dels omsättningstillgångar till exempel kontanter, pengar på banken, statsbidragsfordringar, förråd, dels anläggningstillgångar till exempel fastigheter, inventarier, aktier, långfristiga fordringar.

Eget kapital

visar skillnaden mellan tillgångar och skulder och består av två delar. Dels rörelsekapitalet som är skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder, dels anläggningsskapitalet som är skillnaden mellan anläggningstillgångar och långfristiga skulder.

Avsättningar

är ekonomiska förpliktelser vilkas storlek eller betalningstidpunkt inte är helt bestämd. En del av pensionsskulden finns bland avsättningar.

Skulder

är dels kortfristiga (skall betalas inom ett år) och dels långfristiga.

Kkr = kilokronor, tusentals kronor

Mkr = megakronor, miljontals kronor

DRIFTREDOVISNING 2023

Säters kommun

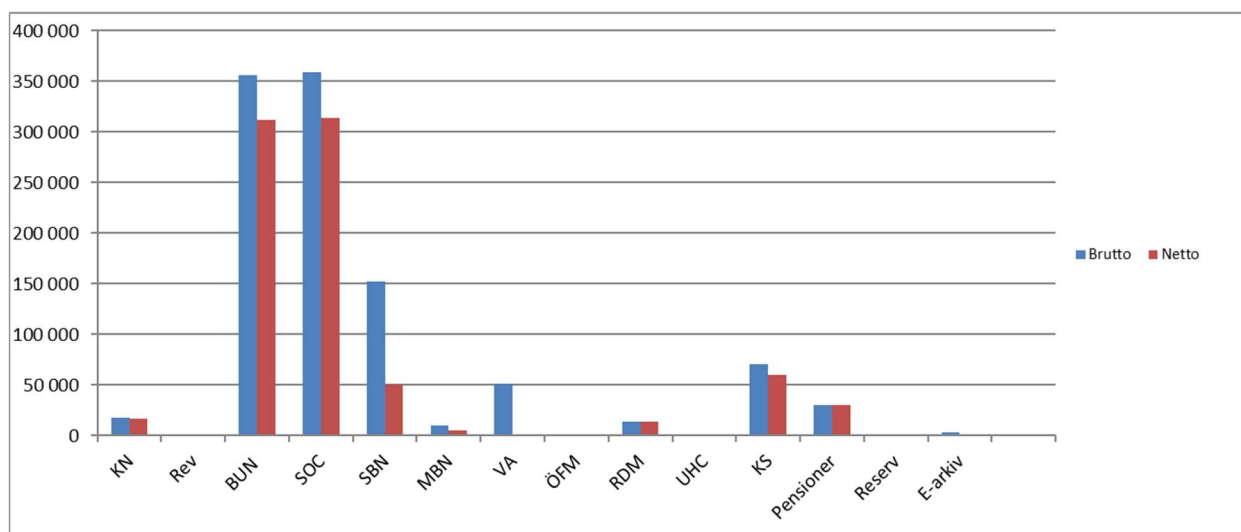
+ = överskott

- = underskott

Nämnd/styrelse kk	Intäkter			Kostnader				Budgetavvikelse 2023		
	Utfall 2023	Budget 2023	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023	Utfall 2022	Netto 2023	Intäkter	Kostnader	Netto
Kulturmämnden (KN)	1 471	822	2 411	18 104	18 632	18 618	16 633	649	528	1 177
Revisionen (Rev)	0	0		1 093	1 090	956	1 093	0	-3	-3
Barn- och utbildningsnämnd (BUN)	44 784	41 000	42 751	356 579	356 200	339 918	311 795	3 784	-379	3 405
Socialnämnden (SOC)	44 779	31 299	39 981	358 809	332 269	328 821	314 030	13 480	-26 540	-13 060
Samhällsbyggnadsnämnd (SBN)	101 934	97 741	93 809	152 502	146 166	139 950	50 569	4 193	-6 337	-2 144
Miljö- och byggnämnden (MBN)	4 294	4 637	4 460	9 881	9 627	10 662	5 587	-343	-254	-597
VA/Återvinning (VA)	50 831	49 371	43 603	51 550	49 371	46 071	718	1 461	-2 179	-718
Överförmyndare (ÖFM)	0	0	0	691	1 050	926	691	0	359	359
Räddningstjänst (RDM)	0	0	0	13 501	13 650	12 384	13 501	0	149	149
Upphandlingscenter (UHC)	0	0	0	1 142	1 180	1 076	1 142	0	38	38
Kommunstyrelsen (KS)	11 298	7 599	9 881	70 831	70 997	73 523	59 533	3 698	166	3 865
Pensioner	0	0	0	30 066	26 322	20 369	30 066	0	-3 744	-3 744
Reserv oförutsedda kostnader	0	4 000	0	400	8 375	0	400	-4 000	7 975	3 975
E-arkiv	3 621	4 487	4 494	3 621	4 487	4 494	0	-866	866	0
S:a nämnder /styr	263 012	240 956	241 389	1 068 771	1 039 416	997 766	805 759	22 056	-29 355	-7 299

Driftredovisningen inkluderar de interna posterna medan resultaträkningen exkluderar dem. De interna posterna för år 2023 uppgår till 100,7 mkr. Kostnaderna enligt resultaträkningen innehåller centrala justeringsposter på 16,3 mkr som inte kan fördelas ut till de olika sektorerna och ingår således inte i driftsredovisningen.

Tabell: Utfall kostnader 2023, brutto- och nettoredovisat per nämnd/styrelse

Kommentarer

Under året har kommunens intäkter varit 22,1 mkr högre än budget och kostnaderna har varit totalt 29,4 mkr högre än budget, dvs en nettoavvikelse på -7,3 mkr.

Det största underskottet redovisas för Socialnämnden på -13,1 mkr, Samhällsbyggnadsnämnden redovisar ett underskott på -2,9 mkr (varav -2,1 mkr för SBN Skattefinansierat och -0,7 mkr för VA/Återvinning) samt för Miljö- och byggnämnd på -0,6 mkr. Pensioner har ett underskott på -3,7 mkr samt att budgeterad försäljning av mark på 4 mkr inte uppnås under 2023. Revisionen redovisar ett mindre underskott.

Kommunstyrelsesektorn redovisar ett överskott på 3,9 mkr, Barn- och utbildningsnämnden ett överskott på 3,4 mkr och kulturnämnden ett överskott på 1,2 mkr samt mindre överskott redovisas för Räddningstjänsten Dala Mitt, Upphandlingscenter och Överförmyndare i samverkan.

Åtgärder för budget i balans under 2023:

Under våren 2023 startades arbetet med att identifiera besparingsmöjligheter inom samtliga sektorer/nämnder för att täcka ett prognostiserat underskott för 2023. Förslag till åtgärder för ekonomi i balans beslutades inom de olika nämnderna och inom Kommunstyrelsen i juni 2023, där totala åtgärder uppgick till ca 24 mkr. Alla beslutade åtgärder per juni har dock inte kunnat genomföras eller har fått önskad effekt samt att ytterligare kostnader har tillkommit. Nya åtgärder har tagits fram för att hantera utebliven effekt av de beslutade åtgärderna och för tillkommande kostnader.

Totala åtgärder för 2023 uppgår till drygt 23 mkr vilket är en stor bidragande orsak till att kommunen, tillsammans med ökade skatteintäkter och generella bidrag, redovisar ett positivt resultat för året.

Barn- & utbildningsnämnden: Kostnadsanpassningar som genomförts under 2023 uppgår till ca 2,5 mkr och utgörs främst av minskad ledningspersonal och återhållsamhet vid rekryteringar/vikarieanskaffning samt perioder av vakanta tjänster. Inom nämnden finns tillkommande intäkter/ kostnader samt avvikelser med lägre kostnader jämfört med budget. På intäktsidan finns ej budgeterade ersättningar och statsbidrag. Personalkostnader var 7,4 mkr högre som förklaras med högre löneuppräknings än budget, ökade pensionskostnader mm samt IT kostnaderna var ca 1,0 mkr högre. De interkommunala kostnaderna blev 7,4 mkr lägre vilket härleds till elever som saknar behörighet till nationella gymnasieprogram.

Sociala sektorn har under året vidtagit åtgärder för att minska kostnaderna. Genomförda åtgärder motsvarar cirka 4,4 mkr av beslutade åtgärder per juni samt att nya åtgärder på 2,6 mkr tillkommit och utgörs av att vakanshålla tjänster, minskad bemanning, sökta statsbidrag samt återhållsamhet av inköp, utbildning, planeringsdagar m.m. Nämnden har haft tillkommande kostnader under året på ca 9 mkr som främst utgörs av högre löneökningar än budgetutrymmet med ca 3,5 mkr, högre kostnader för betalningsansvar till Regionen för utskrivningsklara patienter på ca 3,9 mkr och ökade kostnader för köp av externa vårdplatser samt beroende på en hög korttidsfrånvaro vilket medfört fortsatt höga kostnader för sjuklöner, timvikarier och övertidsersättning.

Kommunstyrelsesektorns beslutade åtgärder per juni uppgick till 3,1 mkr och utgörs av att avvakta med att tillsätta vakanta tjänster, kombinera tjänster med statsbidrag, minskat konsultstöd samt momsgenomlysning mm. Utfall för åtgärder under 2023 uppgår till ca 4,0 mkr genom ökad positiv effekt med ca 1 mkr för personalrelaterade åtgärder. Utfall påverkas av både högre intäkter och tillkommande kostnader på ca 2 mkr.

Samhällsbyggnadsnämnden har under 2023 genomfört åtgärder på 8,7 mkr (varav 7,7 mkr för SBN Skattefinansierat och 1,0 mkr för VA/Återvinning) som utgörs av elstöd, ej återbesättning av tjänster, minskade utredningar, utbildningar och underhåll samt generella effektiviseringar mm. Full effekt på vissa föreslagna åtgärder har dock inte kunnat uppnås p.g.a. politiska beslut samt även genom ökade skyfalls-skador och avbrutna ledigheter. Nämnden har haft tillkommande kostnader p.g.a. prisökningar och kostnader relaterade till höga vattenflöden och översvämningar samt högre kostnader för el, snöröjning och underhåll.

Miljö- och byggnämnd: Förslag på åtgärder uppgick till 1,2 mkr men som inte har fått full effekt utan uppgår till ca 0,9 mkr för 2023 och utgörs av ej återbesättning av tjänster, återhållsamhet av vikarier samt generella effektiviseringar. Utfallet påverkas också av ej full upparbetad tillsyn p.g.a. omklassificering samt minskade intäkter för bygglov.

Kulturnämndens åtgärder på 0,1 mkr har genomförts. Nämndens överskott är relaterat till högre intäkter än budgeterat samt att alla planerade aktiviteter under hösten inte har kunnat genomföras.

INVESTERINGSREDOVISNING 2023

Sätters kommun

Färdigställda projekt	Utgifter sedan projekt start			Varav: årets investeringar		
	Budget	ACK utfall	Avvikelse	Budget	ACK utfall	Avvikelse
Kulturnämnden	461	1 109	-648	347	897	-550
Barn och utbildningsnämnd	2 000	1 908	92	2 000	1 273	727
Socialnämnden	4 700	601	4 099	4 700	3 856	844
Samhällsbyggnadsnämnd	63 733	60 290	3 443	131 847	124 309	7 539
- varav Fastighet	35 554	29 043	6 511	49 901	90 599	-40 698
- varav Gatukontor	20 735	11 735	9 000	26 951	12 976	13 975
- varav Lokalservice	100	119	-19	200	76	124
- varav Kostenheten	200	113	87	600	516	84
- varav VA-enheten	29 548	30 452	-904	54 195	20 141	34 054
Miljö- och byggnämnd	500			500		500
Kommunstyrelsen	11 678	8 994	2 684	7 400	10 253	-2 853
- varav IT-enheten	1 700	1 247	453	1 700	1 247	453
Totalt färdigställda projekt	105 476	84 074	20 902	146 793	140 587	6 207

Pågående projekt	Utgifter sedan projekt start			Varav: årets investeringar		
	Budget	ACK utfall	Avvikelse	Budget	ACK utfall	Avvikelse
Samhällsbyggnadsnämnd	82 099	45 584	36 515	22 724	14 652	8 072
- varav Fastighet	16 400	4 220	12 180	4 800	1 098	3 702
- varav Gatukontor	18 083	10 219	7 864	6 308	4 949	1 359
- varav VA-enheten	47 616	31 145	16 471	11 616	8 605	3 011
Övriga	22 490	14 892	7 598	3 200	2 175	1 025
Totalt pågående projekt	104 589	60 476	44 113	25 924	16 827	9 097

Kommentar

Årets investeringar uppgår till 140,6 mkr, varav investeringar avseende nytt särskilt boende ingår med 65,6 mkr som ligger utanför budgetram. Totala investeringar 2023 exklusive nytt särskilt boende uppgår till 75 mkr vilket är en minskning med 71,8 mkr jämfört med budget.

Investeringsredovisning per projekt	Investering 2023	Budget 2023
Kulturnämnd		
Konstinköp	456	60
Konst nya SÄBO	359	87
Biblioteksdatasystem	82	200
Barn- och utbildningsnämnden		
Inventatrier	1 273	2 000
Socialnämnden		
Inventarier nytt särskilt boende	2 987	4 000
Inventarier äldreomsorg	722	500
Inventarier gruppboende LSS	147	200
Samhällsbyggnadsnämnden		
Fastighetsenheten		
Nytt särskilt boende	65 529	0
Ombyggnation omklädningsrum Sätters IP	11 559	19 744
Flytt av fotbollsplaner, nya omklrum Mora By	5 258	6 064
Fastighetsinvesteringar och oförutsett	2 096	5 030
Ombyggnad Tekniska huset	916	3 000
Energisparåtgärder	890	3 879
Avväders multisportarena centrala Säter	873	888
Infrastruktur genomfart och järnväg Säter - medfinansieringsåtgärder	742	1 000
Fasta paviljongen	703	902
Övrigt Fastighetsenheten	2 033	9 394
Gatukontor		
Infrastruktur och yttre miljö kopplat till SÄBO	3 225	1 500
Infrastruktur genomfart och järnväg Säter - Stationsområdet	2 430	3 500
Gatu- och vägbelysning	2 123	2 000
Beläggningsunderhåll	1 857	3 000
Gruvplan - Etapp 1	1 801	12 480
Infrastruktur genomfart och järnväg Säter - uppgång Salutorget	698	1 985
Övrigt Gatukontor	843	2 486
Lokalservice		
Städmaskiner	76	200
Kostenheten		
Matvagnar och köksutrustning	516	100
Lager av nödmat	0	500
VA-enheten		
Ledningsrenovering	5 682	7 044
Utveckling Grängshammar - Ulvsjön	5 285	14 328
Omb. Pumpstation	1 395	831
Överföringsledning projektering	1 370	3 128
Reservkraft	1 349	1 866
Forts. utveckling Ulvsjön	1 181	7 000
Uggelbo 2	876	9 759
Reinvesteringar	843	900
Övrigt VA/Återvinning	2 160	9 340
Miljö- och byggnämnd		
Ärendehanteringssystem Bygg	0	500
Kommunstyrelsen		
Bredband/Fiber/Digitalisering	5 221	2 000
Utveckling av bostadsområden	2 238	1 000
Nytt intranät, ny version hemsida	1 503	1 500
IT-investeringar	1 247	1 700
Medborgarbudget	44	700
Övrigt	0	500
Summa	140 587	146 793

INVESTERINGSREDOVISNING 2023

Bolagskoncernen

Årets investeringar för Säterbostäder AB uppgår till 56,3 mkr jämfört med budget på 70,9 mkr och för Sätters kommuns Fastighets AB blev utfallet 85 tkr.

Investeringsredovisning per projekt

	Investering 2023	Budget 2023
Säterbostäder AB		
Morkullan, kontor	29 051	35 000
LSS-boende	23 747	25 000
Åkaren 7, ombyggnad ventilation	1 639	1 200
Siggebo, entreportar	793	600
Enbackagården, byte brandlarm	444	500
Fågelsången 4, utredning	343	250
Inventarier	303	600
Inköp tomt	0	5 500
Utbyte styr och regler	0	800
Oförutsedda stambyten	0	750
Siggebo byte radiatorventiler, injustering värmesystem	0	500
Fasaden 10, 11, byte radiatorer	0	100
Arbetsmiljö	0	100
Summa	56 320	70 900

	Investering 2023	Budget 2023
Sätters kommuns Fastighets AB		
Storhaga pc, styr	85	0
Summa	85	0

NYCKELTAL

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Antal invånare 31 dec	11 243	11 271	11 242	11 161	11 093	11 123
Kommunen						
Likvida medel/ externa kostnader inkl pensionsförvaltning	17,8%	15,1%	16,6%	25,0%	24,9%	19,8%
Likvida medel/ externa kostnader exkl pensionsförvaltning	4,6%	1,3%	0,7%	8,2%	7,7%	2,2%
Soliditet exkl ansvarsförbindelse pension	42,4%	47,6%	54,3%	52,4%	55,4%	58,5%
Soliditet inkl ansvarsförbindelsen	25,0%	28,0%	30,4%	28,1%	28,1%	27,8%
Skuldsättningsgrad exkl ansvarsförbindelsen	57,6%	52,4%	45,7%	47,6%	44,6%	41,5%
Skuldsättningsgrad inkl ansvarsförbindelsen	75,0%	72,0%	69,6%	71,9%	71,9%	72,2%
Skulder och avsättn/ invånare, kr	60 013	47 609	35 662	37 296	32 319	27 695
Långfristig skuld/ invånare	43 977	32 138	22 303	23 494	18 838	15 156
Eget kapital/invånare, kr	44 235	43 321	42 337	41 121	40 163	38 981
Tillgångar/invånare, kr	104 248	90 930	77 999	78 417	72 482	66 676
	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Kommunkoncernen						
Likvida medel/ externa kostnader inkl pensionsförvaltning	16,6%	14,2%	15,7%	23,6%	23,2%	19,2%
Likvida medel/ externa kostnader exkl pensionsförvaltning	4,3%	1,2%	0,8%	7,8%	7,2%	2,6%
Soliditet exkl ansvarsförbindelse pension	35,1%	38,8%	42,3%	40,8%	42,2%	47,5%
Soliditet inkl ansvarsförbindelsen	22,8%	25,0%	26,3%	24,2%	23,8%	25,2%
Skuldsättningsgrad exkl ansvarsförbindelsen	64,9%	61,2%	57,7%	59,2%	57,8%	52,5%
Skuldsättningsgrad inkl ansvarsförbindelsen	77,2%	75,0%	73,7%	75,8%	76,2%	74,8%
Skulder och avsättn/ invånare, kr	95 736	79 385	66 851	68 011	62 202	47 951
Långfristig skuld/ invånare	78 929	62 455	52 405	52 576	48 462	33 487
Eget kapital/invånare, kr	51 744	50 325	49 027	46 969	45 458	43 463
Tillgångar/invånare, kr	147 480	129 710	115 877	114 980	107 661	91 415
Skattesats:						
Säterbygden 2010 fr o m (Säter föregående år) varav:	35,50	35,50	35,50	35,50	35,50	35,50
Landstinget	11,63	11,63	11,63	11,63	11,63	11,63
Kommunen	22,32	22,32	22,32	22,32	22,32	22,32
Säterbygden fr o m 2010 (Säters församling föregående år)*	1,55	1,55	1,55	1,55	1,55	1,55

* begravningsavgift ingår med 0,28%

VA-VERKSAMHET: RESULTATRÄKNING OCH BALANSRÄKNING

RESULTATRÄKNING (kkr)	Not	2023	2022	2021
Verksamhetens intäkter	1	33 644	29 963	30 236
Jämförelsestörande intäkt				
Verksamhetens kostnader	2	-27 670	-26 038	-24 380
Avskrivningar	3	-4 852	-4 662	-4 475
Sidoordnad verksamhet	4	1 075	1 075	1 075
Verksamhetens nettokostnader		2 197	339	2 456
Finansiella kostnader	5	-1 654	-1 284	-1 174
Årets resultat		543	-945	1 282

BALANSRÄKNING (kkr)

TILLGÅNGAR	Not	2023	2022	2021
Anläggningstillgångar				
Materiella anläggningstillgångar				
mark, byggnader och tekniska anläggningar	6	127 388	112 324	87 991
maskiner och inventarier	7			
Summa anläggningstillgångar		127 388	112 324	87 991
Omsättningstillgångar:				
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	8	105	213	-23
Kundfordringar		1 942	1 282	508
Summa omsättningstillgångar		2 047	1 495	485
SUMMA TILLGÅNGAR		129 435	113 819	88 476

SKULDER OCH EGET KAPITAL

Eget kapital	9			
Ingående eget kapital		-2 584	-1 639	-2 921
Resultat		543	-945	1 282
Summa eget kapital		-2 041	-2 584	-1 639

Skulder**Långfristiga skulder**

Lån av kommunen	10	115 572	104 852	80 156
Investeringsfond				
Förutbetalda intäkter från anläggningsavgifter	11	11 272	8 627	8 439

Kortfristiga skulder

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		1 961	599	23
Förutbetalda intäkter från anläggningsavgifter	12	869	693	649
Leverantörsskulder	13	1 802	1 632	848
Summa skulder		131 476	116 403	90 115

SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL		129 435	113 819	88 476
---------------------------------------	--	----------------	----------------	---------------

VA-VERKSAMHET: NOTHÄNVISNINGAR**RESULTATRÄKNING (kkr)**

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Not 1: Verksamhetens intäkter			
Försäljningsintäkter	3	189	17
Taxor och avgifter	32 587	29 773	30 200
Bidrag	1 047	0	19
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	7	0	0
Summa verksamhetens intäkter	33 644	29 962	30 236

Not 2: Verksamhetens kostnader

Löner och sociala avgifter	-6 809	-6 479	-5 940
Pensionskostnader	-648	-483	-516
Inköp av anläggnings och underhållsmaterial	-3 153	-3 487	-3 007
Bränsle, energi och vatten	-4 534	-2 754	-2 665
Köp av huvudverksamhet	-252	-328	-176
Lokal- och markhyror	-287	-280	-279
Övriga tjänster	-2 307	-2 676	-2 296
Övriga kostnader	-9 680	-9 551	-9 501
Summa verksamhetens kostnader	-27 670	-26 038	-24 380

Not 3: Av- och nedskrivningar

Avskrivning mark, byggnader och tekniska anläggningar	-4852	-4 662	-4 475
Avskrivning maskiner och inventarier	0	0	0
Summa av- och nedskrivningar	-4 852	-4 662	-4 475

Not 4: Sidoordnad verksamhet

Intäkter enskilda avlopp	2 571	2 063	2 008
Driftskostnad	-1 496	-988	-933
Summa Sidoordnad verksamhet	1 075	1 075	1 075

Not 5 Finansiella kostnader

Räntor Externa	-2	-2	-14
Kommuninterna räntor	-1652	-1284	-1160
Summa finansiella kostnader	-1654	-1286	-1160

BALANSRÄKNING (kkr)

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Not 6: Mark, byggnader, tekniska anläggningar			
Ingående bokfört värde	112 324	87 991	79 395
Årets avskrivningar	-4 852	-4 662	-4 475
Investeringar	19 916	29 345	13 071
Utrangerat	0	-350	0
Summa bokfört värde	127 388	112 324	87 991

Not 7: Maskiner och inventarier

Summa bokfört värde	0	0	0
----------------------------	----------	----------	----------

OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR**Not 8: Kortfristiga fordringar**

Förutbetalda kostnader o upplupna intäkter	105	213	-23
Kundfordringar	1 942	1 282	508
Summa kortfristiga fordringar	2 047	1 495	485

VA-VERKSAMHET: NOTHÄNVISNINGAR

Not 9: Eget kapital

Första gången Sätters kommun särskild balansräkningsenhet för VA-verksamheten 2006-01-01 redovisades det egna kapitalet till 0 kr.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Tidigare års resultat 2006-2013	-1 098	-1 098	-1 098
Resultat 2014	-219	-219	-219
Resultat 2015	490	490	490
Resultat 2016	590	590	590
Resultat 2017	512	512	512
Resultat 2018	-1 982	-1 982	-1 982
Resultat 2019	835	835	835
Resultat 2020	-2 049	-2 049	-2 049
Resultat 2021	1 282	1 282	1 282
Resultat 2022	-945	-945	
Årets resultat	543		
	<u>-2 041</u>	<u>-2 584</u>	<u>-1 639</u>

Från och med årsredovisning 2010 tillämpas RKR:s rekommendation nr 18. I årsredovisningen för 2019 redovisas ett överskott på 835 tkr som läggs till Eget kapital. Det ackumulerade egna kapitalet visar ett underskott på - 872 tkr. År 2012 infördes en ny taxa med förändrad konstruktion och 2019 genomfördes en höjning av taxan.

Not 10: Långfristiga skulder

Lån av kommunen	100 508	80 519	71 560
Amortering	-4 852	-4 662	-4 475
Nya lån	19 916	28 995	13 071
Summa lån av kommunen	<u>115 572</u>	<u>104 852</u>	<u>80 156</u>

Not 11: Anläggningsavgifter

Anläggningsavgifter	Anläggningsavgifter	Överf. till kto		
		2421	Saldo kto	Saldo kto
Resultatbokförs med 5% över 20 år	avgifter	kortfristig skuld	2391	2391
2006	893	45	581	-1518
2007	355	18	249	-622
2008	280	14	210	-504
2009	180	9	144	-333
2010	697	35	592	-1324
2011	237	12	81	-330
2012	501	25	294	-820
2013	276	14	77	-367
2014	543	27	290	-860
2015	1785	89	1607	-3481
2016	1174	59	1116	-2349
2017	1050	53	652	-1755
2018	3254	163	2692	-6109
2019	996	50	385	-1431
2020	562	28	-78	-512
2021	195	10	-453	248
2022	882	44	188	-1114
2023	3514	176	2645	-6335
	<u>17 374</u>	<u>869</u>	<u>11 272</u>	<u>-29 515</u>

Not 12: Kortfristiga skulder

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Förutbetalda intäkter från anläggningsavgifter	693	649	639
Intäktsbokfört under året	-693	-649	-639
Överf. från lånfristig skuld	869	693	649
Summa:	<u>869</u>	<u>693</u>	<u>649</u>

Not 13: Leverantörsskulder

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Leverantörsskulder	1 802	1 632	848

2024-04-17

Till
Fullmäktige i Sätters kommun
Organisationsnummer 212000–2247

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedde revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder, gemensamma nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att de finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Årets resultat uppgår till 9,1 mnkr, vilket är 13,6 mnkr högre än budget. Trots det positiva resultatet för kommunen i helhet ser revisorerna allvarligt på socialnämndens underskott om 13,1 mkr.

I budgeten för år 2023 har fullmäktige beslutat om fyra finansiella mål som ska leda mot en god ekonomisk hushållning i verksamheten. Ett av de fyra målen avser Säterbostäder AB. Samtliga finansiella mål bedöms uppnås för året.

Kommunfullmäktige har för 2023 antagit sex strategiska mål. Enligt årsredovisningen är måluppfyllelsen god för samtliga strategiska mål. Av årsredovisningen framgår förutsättningar för att arbeta mot de strategiska målen, samt exempel på genomförda aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. Utöver det känner vi till att varje målområde är nedbrutet på nämndmål och verksamhetsplaner. Av årsredovisningen framgår dock varken utfall av indikatorer eller jämförelse mot nationell statistik.

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder i Säter kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

**SÄTERS KOMMUN
KOMMUNREVISORERNA**

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige uppställt. Vi önskar en tydligare redogörelse i målluppföljningen för verksamhetsmålen, men vi gör ändå bedömningen att resultatet i årsredovisningen är förenligt med verksamhetsmålen för god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt enskilda ledamöter i dess organisation.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för år 2023.

Säter kommun 2024-04-17

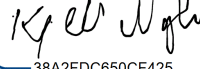
DocuSigned by:

38A2FDC650CF425...
Fredrik Andrén

DocuSigned by:

B92DD73D4003421...
Anders Johansson

DocuSigned by:

E02F65ABC23049E...
Sofie Byatt

DocuSigned by:

38A2FDC650CF425...
Torbjörn Gunnarsson

DocuSigned by:

38A2FDC650CF425...
Kjell Nylén

Bilagor:

Till revisionsberättelsen hör bilagorna

Bilaga 1 Revisorernas redogörelse

Bilaga 2–3 Granskningsrapporter från lekmanne-revisorerna i de kommunala bolagen

Bilaga 4 Revisionsberättelse för Räddningstjänst Dala Mitt

De sakkunnigas rapporter har lämnats till fullmäktige löpande under året.

2024-03-20

Miljöbokslut 2023

**SÄTERS
KOMMUN**

Innehåll

1	Inledning	3
2	Länsstyrelsen i Dalarnas sammanfattning.....	4
3	Säter kommuns arbetssätt.....	6
4	Miljömålen	6
4.1	Generationsmålet	6
4.2	Begränsad klimatpåverkan	7
4.3	Frisk luft	16
4.4	Bara naturlig försurning	17
4.5	Giffri miljö.....	18
4.6	Skyddade ozonskikt.....	19
4.7	Säker strålmiljö	19
4.8	Ingen övergödning	20
4.9	Levande sjöar och vattendrag	21
4.10	Grundvatten av god kvalitet.....	23
4.11	Myllrande våtmarker	24
4.12	Levande skogar	25
4.13	Ett rikt odlingslandskap.....	25
4.14	Storslagen fjällmiljö.....	28
4.15	God bebyggd miljö.....	28
4.16	Ett rikt växt- och djurliv.....	29
5	Framtida behov	30

1 Inledning

Miljöbokslutet är ett komplement till kommunens årsredovisning där nuvarande status för måluppfyllnad till miljömålen följs upp. Arbetet med miljöfrågor i Sätters kommun bygger på de strategiska målen och interna styrdokument, t.ex. Plan för klimatneutralitet, Fordonspolicy, Avfallsplan VA-plan, Dagvattenstrategi, Strategi för hållbart byggande, Kostpolicy och Plan för giftfria förskolor. Som grund för miljöarbetet finns FN:s internationella hållbarhetsmål Agenda 2030. De mål som i första hand rör miljöfrågorna i Agenda 2030 är dessa:

Sveriges miljömål utgår från målen i Agenda 2030 och beskriver vilka utmaningar som finns på den nationella nivån när det gäller miljöfrågorna. De 16 miljömålen är dessa:

Generationsmålet

Levande sjöar och vattendrag

Begränsad klimatpåverkan

Grundvatten av god kvalitet

Frisk luft

Myllrande våtmarker

Bara naturlig försurning

Levande skogar

Giftfri miljö

Ett rikt odlingslandskap

Skyddande ozonskikt

Storslagen fjällmiljö

Säker strålmiljö

God bebyggd miljö

Ingen övergödning

Ett rikt växt- och djurliv

Sätters kommuns strategiska mål som berör miljöfrågorna är framför allt Ett miljöarbete på väg mot en hållbar kommun och En omsorgsfull boendeutveckling.

Varje år gör alla länsstyrelser en miljömålsuppföljning som visar hur det egna länet ligger till för att nå de 16 miljömålen. Uppföljningen i detta miljöbokslut utgår från Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning¹. I de fall där Sätters egna förutsättningar är kända är de beskrivna. Ett urval av relevanta indikatorer från bl.a. Kolada har använts till berörda mål. Kolada är en databas med statistik som görs av Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA, i samarbete med staten och Sveriges kommuner och regioner, SKR.

2 Länsstyrelsen i Dalarnas sammanfattning

Nedan är en del av Länsstyrelsen i Dalarnas sammanfattning av den regionala årliga uppföljningen av miljömålen 2023:

Flera försurade vatten återhämtar sig och kalkningen har kunnat minskas i delar av länet. Luftkvaliteten i Dalarna förbättras. Dalarnas grundvatten håller en god kvalitet. Arbetet behöver fortsätta med att skydda limniska miljöer och dricksvatten. Återhämtningstiden för övergödda vatten är lång och trots betydande åtgärder inom vattenförvaltningen märks ännu inga tydliga förbättringar i miljön. Länets vatten är även starkt påverkade av fysiska ingrepp.

Även om halterna av förbjudna ämnen i miljön sjunker så släpps tillåtna miljöfarliga ämnen ut i miljön. Trots att utsläppsminskande åtgärder sker inom provning, tillsyn och tillsynsvägledning så behövs ytterligare insatser för att nå målet om en giftfri miljö.

De spår som funnits från äldre tiders hävd av våtmarker är till stor del försvunna. Kunskapen om kulturhistoriska lämningar behöver kompletteras, men det saknas medel för att genomföra kulturmiljöinriktade insatser.

¹ Regional årlig uppföljning (RAU) 2023 Dalarnas län. <https://www.rus.se/wp-content/uploads/RAU-2023-Dalarna.pdf>

Trots positiva insatser minskar hävden av ängs- och betesmarker. Ekonomiskt stöd för att bevara natur- och kulturmiljövärden och ett livskraftigt jordbruk behövs.

Medvetenhet om hållbar samhällsplanering ökar och goda insatser görs.

Tolv miljö kvalitetsmål bedöms på regional nivå i Dalarnas län och inget av dessa kommer nås till år 2030 med befintliga styrmedel och resurser.

Grundvatten av god kvalitet bedöms likt tidigare år som nära att nås. För två av miljömålen, Frisk luft och God bebyggd miljö, bedöms utvecklingen i miljön som positiv, för fem bedöms den vara neutral och för fem bedöms den som negativ. För fyra av de fem miljömål med en negativ utvecklingstrend finns en tydlig koppling till markanvändning och dess negativa påverkan på ekosystem och biologisk mångfald. Trots betydande insatser för Generationsmålet behöver takten på samhällsomställningen öka.

Målbedömningen för Dalarna visar en samstämmig bild av att mer måste göras inom samtliga miljö kvalitetsmål och för Generationsmålet.

Tabellen visar Länsstyrelsen i Dalarnas bedömning av om miljömålen förväntas nås till år 2030.

Miljömål	Målbedömning Dalarna	Trend Dalarna
1. Generationsmålet	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
2. Begränsad klimatpåverkan	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
3. Frisk luft	 Uppnås ej	 Positiv
4. Bara naturlig försurning	 Uppnås ej	 Oförändrad
5. Giftfri miljö	 Uppnås ej	 Negativ
6. Skyddande ozonskikt	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
7. Säker strålmiljö	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
8. Ingen övergödning	 Uppnås ej	 Oförändrad
9. Levande sjöar och vattendrag	 Uppnås ej	 Oförändrad

10. Grundvatten av god kvalitet	 Nära att uppnås	 Oförändrad
11. Myllrande våtmarker	 Uppnås ej	 Oförändrad
12. Levande skogar	 Uppnås ej	 Negativ
13. Ett rikt odlingslandskap	 Uppnås ej	 Negativ
14. Storslagen fjällmiljö	 Uppnås ej	 Negativ
15. God bebyggd miljö	 Uppnås ej	 Positiv
16. Ett rikt växt- och djurliv	 Uppnås ej	 Negativ

3 Säter kommuns arbetssätt

Säter kommuns arbete mot att uppfylla miljömålen sker internt i varje enhet, men även i flera olika samarbeten och nätverk med andra kommuner, myndigheter och organisationer. T.ex. Kostnätverket, Dala VA, Dala Avfall, Miljöstrategigrupp med UHC, Miljöstrategiskt nätverk med Länsstyrelsen, Mitt Miljösamverkan, Allmännyttans klimatinitiativ och Energiintelligent Dalarna. Internt i Säter kommun pågår samverkansarbete i en arbetsgrupp för hållbarhet där syftet är att skapa bra möjligheter för alla enheter i ett gemensamt arbete mot hållbarhet. Arbete pågår med att planera för hur åtgärder mot miljömålen och uppföljning av dessa ska utföras för att skapa så stort genomslag som möjligt.

4 Miljömålen

4.1 Generationsmålet

Generationsmålet är ett övergripande mål för den svenska miljöpolitiken. Det är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Trots att viktiga insatser för generationsmålet gjorts inom många områden behöver takten på samhällsomställningen i Dalarnas län öka. Fokus behöver även fortsättningsvis ligga på ändrade konsumtionsmönster och ökad hänsyn till naturvärden, både vad gäller ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Framtagandet av färdplaner för att stärka olika sektorer arbete med att

minska klimatpåverkande utsläpp, främja en biobaserad cirkulär ekonomi och bidra till en hållbar utveckling i Dalarna behöver ske i samverkan mellan länets aktörer. Agenda 2030 belyser vikten av miljömålsarbetet och hur vår miljö och vårt klimat både sätter gränser och skapar förutsättningar för vårt samhälle. De globala målens odelbarhet, att inget mål får nås på bekostnad av ett annat, stärker arbetet med att lyfta målkonflikter inom generationsmålet.

4.2 Begränsad klimatpåverkan

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Att begränsa klimatpåverkan är en global utmaning där Sverige ska vara klimatneutrala 2045 enligt Sveriges klimatmål. Enligt Parisavtalet ska vi inte låta den globala uppvärmningen stiga med över 1,5 °C. Det är en utmaning för hela samhället och i Dalarna krävs en snabb sänkning av utsläppen från transporter och industri. Det är viktigt att hushålla med energi, minska konsumtionen och utveckla teknik som stärker synergier såsom renare luft, bättre miljö och trygg energiförsörjning.

Säters geografiska område

Fortsätter utsläppen i Säters geografiska område på samma sätt som de senaste åren bidrar inte Säter i tillräcklig grad till att nå målet i Parisavtalet eller Sveriges klimatmål. Säters koldioxidbudget² visar att utsläppen av koldioxid behöver minska med 13,1 % per år för att inte överskrida Säters proportionerliga del av Parisavtalet. Om mer koldioxid släpps ut än vad koldioxidbudgeten medger behöver det kompenseras med ännu högre minskningstakt kommande år. I januari 2024 återstår 250 000 ton av den mängd koldioxid som Säter maximalt kan släppa ut och samtidigt ta vårt proportionerliga ansvar för att hålla temperaturökningen under 1,5 °C. Vårt sätt att leva idag innebär att vi förbrukar en sjundedel av den kvarvarande mängden varje år. Om sju år är Säters andel av världens kvarvarande koldioxidutsläpp förbrukad, om vi fortsätter att leva på samma vis som idag.

Koldioxidbudgeten som hänvisas till i bild 1 är en uppdatering av den koldioxidbudget för Säters kommun som gjordes 2018. Budgeten 2018 visade att minskningstakten behöver ske med 16,4 % per år. Notera att metoderna för beräkningar och tillgången till data har utvecklats under åren 2018 till 2023, så det är inte säkert att minskningstakten kan jämföras rakt av. Men positivt är trots allt att kurvan går åt rätt håll, dock är det viktigt att vi fortsätter att påverka utvecklingen så mycket vi kan för att klara utmaningen. Den lila delen till höger i bild 1 visar den mängd koldioxid som Säter har kvar att släppa ut innan budgeten är förbrukad.

² Heggstad, A., Persson, E. Wallin, E. (Januari / 2024). Koldioxidbudget *Säters kommun januari 2024*. Rapport.

Utsläppen i bild 1 och bild 2 ska inte tolkas som utsläpp på grund av konsumtion, eftersom tillverkning och transporter kan ske utanför Sätters kommun och de utsläppen hamnar då i ett annat geografiskt område.

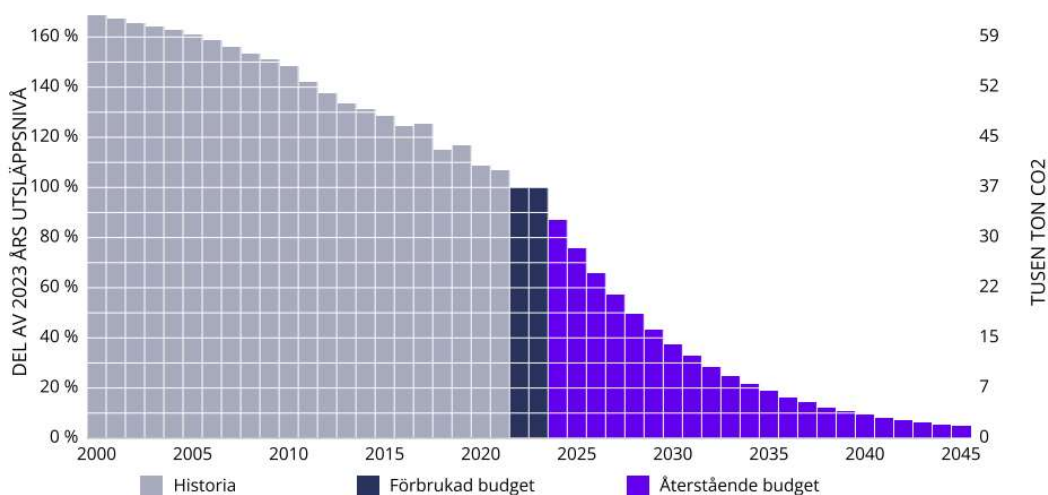

Bild 1.
Historiska och framtida utsläpp av koldioxid i Sätters kommuns geografiska område för att klara Parisavtalet.
Uppgift från Koldioxidbudget Säter kommun januari 2024.

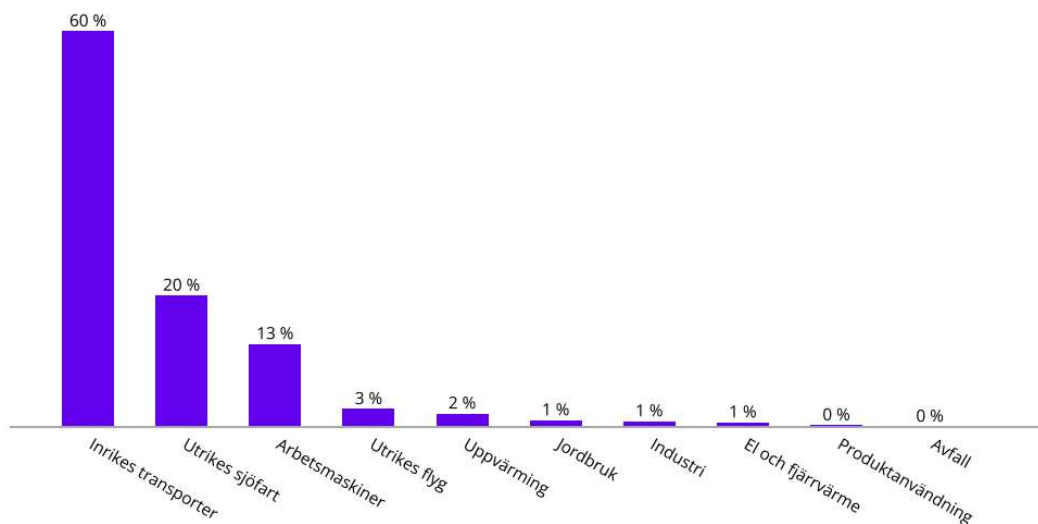
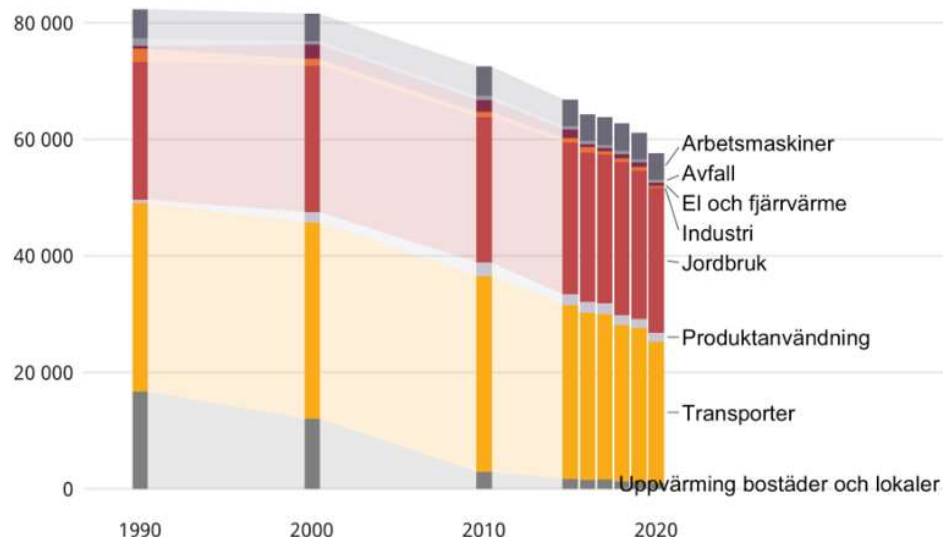

Bild 2.
Fördelning av utsläpp av koldioxid mellan olika utsläppskällor år 2021.
Uppgift från Koldioxidbudget Säter kommun januari 2024.

Bild 2 ovan visar att transporter och arbetsmaskiner står för den största källan till koldioxidutsläpp i Säter kommuns geografiska område.

Ett annat sätt att mäta fördelningen av utsläppskällor visar att jordbruk står för en stor andel av utsläpp av koldioxidekvivalenter.

Ton koldioxidekvivalenter. De ljusare områdena visar interpolerade värden för mellanliggande år.

Källa: SMHI/Emissionsdatabasen

Bild 3.

Utsläpp av koldioxidekvivalenter, (växthusgaser) per år i Sätters kommun. Uppgift från Newsworthy.

Skillnaden mellan graferna i bild 2 och 3 är framför allt att bild 2 visar fördelning av koldioxidutsläpp och bild 3 visar fördelningen av utsläpp av koldioxidekvivalenter. I begreppet koldioxidekvivalenter räknas även andra gaser som påverkar klimatet t.ex. metan, lustgas och ozon. De gaserna kallas även ibland för växthusgaser. Utsläpp från jordbruk består till stor del av metan och blir därför en stor andel i jämförelsen av koldioxidekvivalenter. Utsläpp av koldioxid från jordbrukets maskiner räknas som arbetsmaskiner i jämförelsen av koldioxid. Bild 2 är även beräknat på ett omfattande vis med många parametrar medräknade, medan bild 3 är beräknat på ett mer förenklat sätt. Detta tydliggör svårigheten med att mäta och redovisa tydliga värden i miljö- och klimatfrågorna, eftersom det är mycket komplexa sammanhang som påverkas av många olika aspekter och de kan inte alltid jämföras med varandra.

Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO₂-ekv/inv

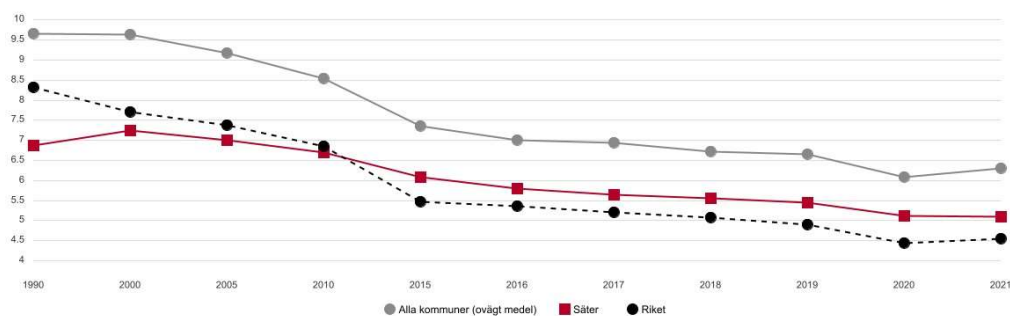

Bild 4.

Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton koldioxidekvivalenter per invånare.

Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

För att lättare kunna föreställa sig hur mycket ett ton koldioxid är så visar bild 5 hur mycket plats ett ton koldioxid tar.

Bild 5.

Visualisering av 1 ton koldioxid.

Bild från Danmarks Miljøministeries kampanj "1 ton mindre". Kopierad från: <http://international-club-copenhagen.blogspot.com/2007/04/new-campaign-1-ton-co2-less-every.html>

Bilar som är registrerade i Sätters geografiska område körs mycket i jämförelse med andra kommuner i landet. Säter är jämfört med övriga kommuner bland de 25% med längst körsträcka.

Jämförelse: Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv - Säter (År: 2022)

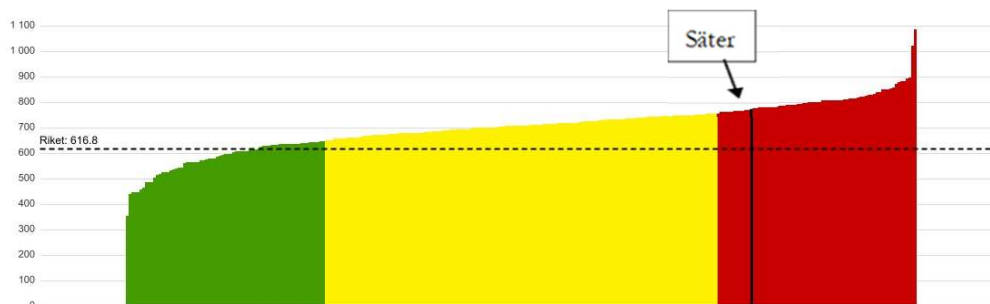

Bild 6.

Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv. Jämförelse med övriga kommuner.

Uppgift från Kolada.

Under pandemin förändrades våra resvanor och i diagrammet i bild 7 syns att de nya resvanorna till viss del består även efter pandemin. En förklaring kan vara möjligheten att arbeta och hålla möten digitalt på distans.

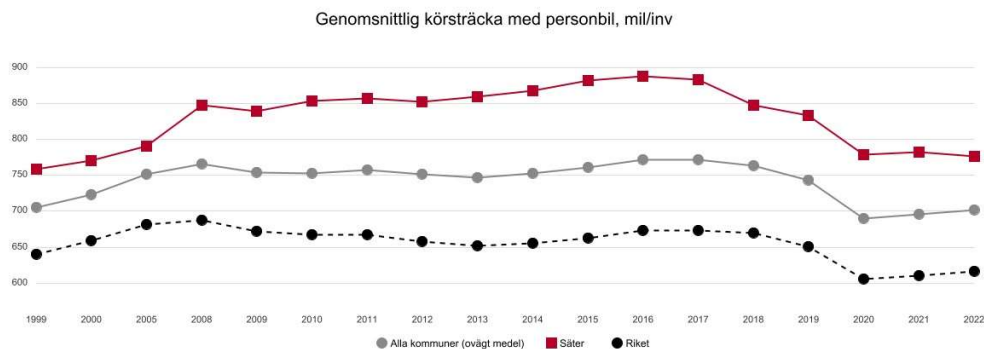

Bild 7.

Genomsnittlig körsträcka för personbilar registrerade i geografiska området. Registrerade av såväl fysiska som juridiska personer. Säger inget om i vilket geografiska område bilen har kört. Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

Oavsett bränsletyp så är relativt många bilar registrerade i Sätters kommun i förhållande till antalet människor som bor i kommunen. Trenden är ganska oförändrad sedan år 2013.

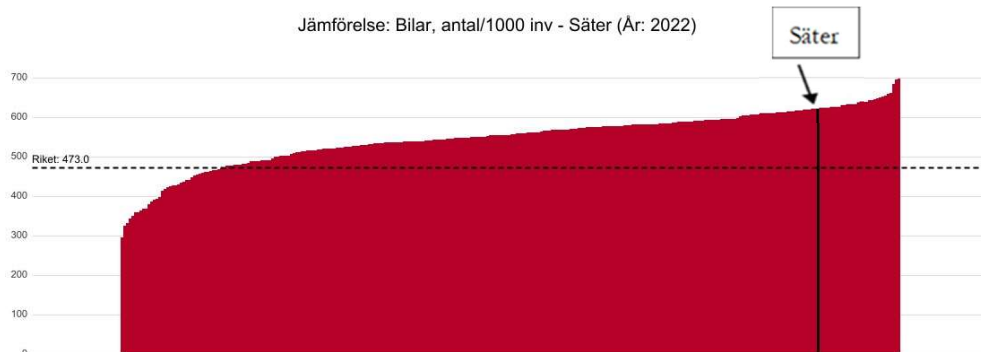

Bild 8.

Antal personbilar, oavsett bränsletyp, per 1000 invånare i trafik i det geografiska området 2022-12-31.

Uppgift från Kolada.

Konsumtion och avfall är också en betydande del av klimatavtrycket och är viktigt att minska trots att det inte syns i koldioxidbudgeten. De produkter som vi köper behöver vi återanvända och återvinna så långt det är möjligt. Grafen i bild 9 visar andelen avfall som har samlats in för materialåtervinning inkl. matavfall för biologisk behandling. Insamling av matavfall i separata tunnor som startade 2020 gav ett positivt resultat. Det återstår dock ca 70 % avfall som går till förbränning. En stor del av det avfallet som eldas upp skulle i stället kunna materialåtervinnas, mycket är dessutom förpackningar som ska sorteras ut och omhändertas av producenterna.

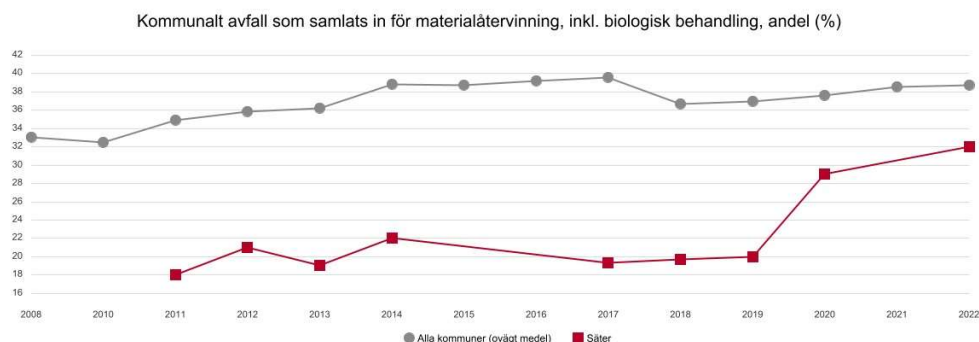

Bild 9.

Andel avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. matavfall för biologisk behandling.
Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

Sätters kommunorganisation

Fordon

Sätters kommunorganisation har en stigande trend mot att uppnå en fordonsflotta som inte är beroende av fossila bränslen. Det stämmer överens med Fordonspolicyn som säger att endast fordon som kan drivas med fossila bränslen ska köpas in till kommunkoncernen. Dock har en del avsteg från policyn gjorts vid inköp av bilar, vilket får anses bero främst på en omogen marknad. I dagens läge finns elbilar inom de flesta segment och vi har dessutom fått en biogasmack i Säter som gör att vi kan införskaffa fordon som går på gas. Det öppnar ytterligare en möjlighet för ex. gasdrivna tunga fordon och räckviddskänsliga fordon.

Fordonspolicyn säger också att utvecklingen av teknik och drivmedel ska följas så att användning av fossila bränslen kan upphöra så snart som möjligt. Exempel på detta är vätgas och nya tekniker för biodiesel. Detta följs av ett antal bilar i koncernen som tankas med HVO100 i stället för med diesel. HVO100 är ett bränsle som är tillverkat av minst 98% förnybara råvaror. I flera upphandlingar som innebär transporter har krav ställts på fossilfri drift av fordon.

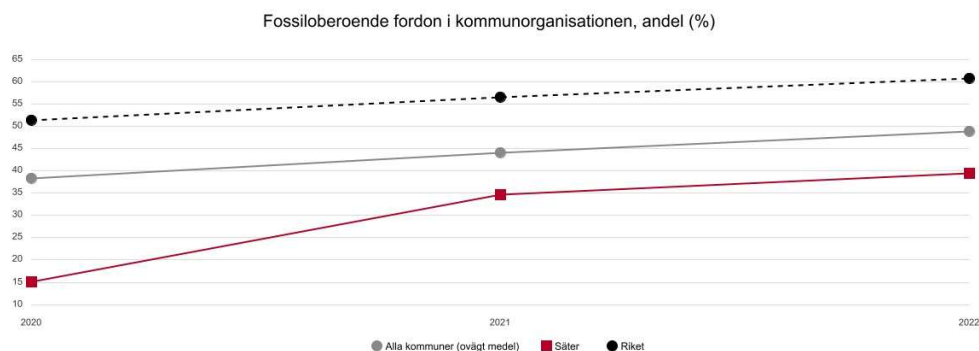

Bild 10.

Andel personbilar och lätta lastbilar i Sätters kommunorganisation som har möjlighet att köra med bränsle från förnybara källor som el, gas, E85, vätgas och laddhybrid som kan laddas med sladd.
Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.
Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

Läkemedelsrobotar

Nya medicinrobotar minskar behovet av resor till besök som annars skulle ha gjorts i hemtjänsten och hemsjukvården. Robotarna har hittills använts under en kort tid så inget fastställt resultat finns ännu. Dock visar en uppskattning baserad på december månads resor en mycket positiv förändring. Nio robotar är placerade i hem i Gustafs och Stora Skedvi. Ett lågt räknat antagande är att 300 besök har sparats in. Varje resa hade varit minst 0,5 mil tur och retur. Det innebär att minst 150 mil bilresor har sparats in under december månad.

Kost

Kostenheten sammanställer hur mycket maten som köps in bidrar till utsläpp av koldioxidkvalenter. Mängden varierar mellan olika verksamheter, men den totala mängden har minskat varje år sedan 2020. Bild 11 visar utsläppen av total mängd inköpt mat, vilket innefattar både den mat som Kostenheten har rådighet över och övriga delar som Kostenheten inte har rådighet över.

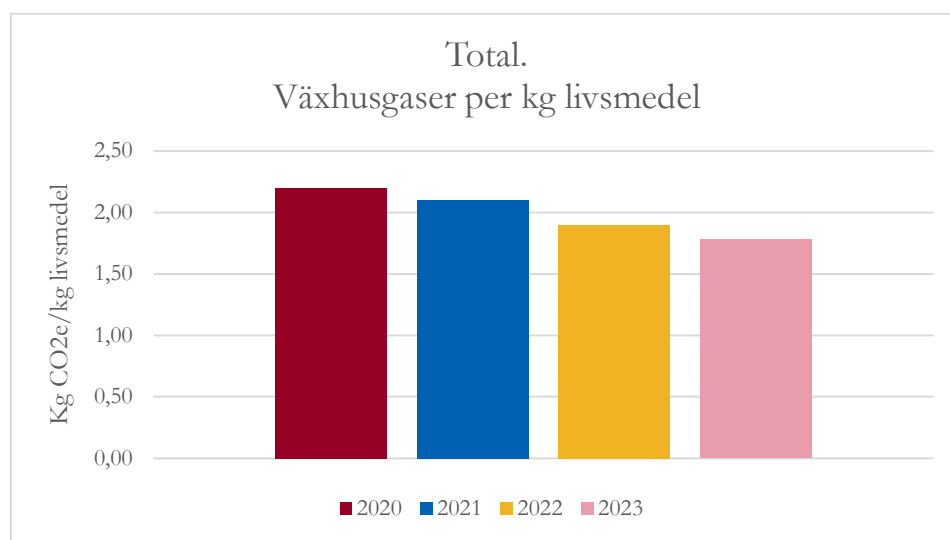

Bild 11.
Total Kg koldioxidkvalenter / kg inköpt livsmedel.
Uppgift från Kostenhetens verksamhetssystem.

Den största minskningen av koldioxidkvalenter har skett vid skolans och förskolans matinköp. Där har Kostenheten stor rådighet över vad som köps in och hur maten hanteras. Deras insatser tillsammans med skolpersonalens ger ett så bra resultat att kommunens totala mängd minskar. De senaste fyra åren har bidraget till växthusgaser från Kostenhetens matinköp minskat med 180 ton.

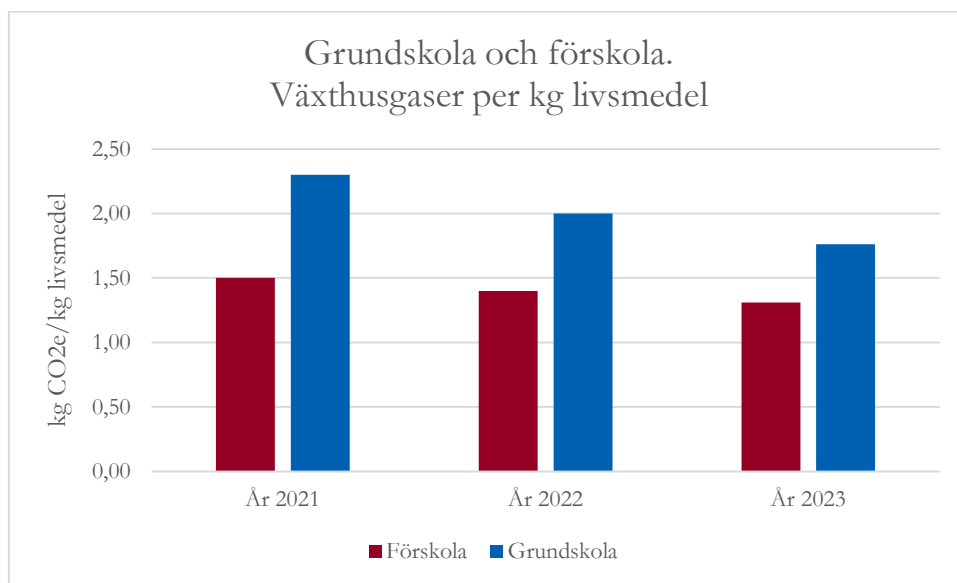

Bild 12.

Grundskola och förskola. Kg koldioxidekvivalenter / kg inköpt livsmedel.
Uppgift från Kostenhetens verksamhetssystem.

Konsumtion

Ett sätt att mäta klimatbelastning på grund av konsumtion är med hjälp av vilka krav som ställs vid kommunens upphandlingar. Upphandlingscenter redovisar en samlad bild av Sätters upphandlingar i en hållbarhetsredovisning som presenteras senare i år. Bild 13 visar fördelningen av olika hållbarhetskriterier inom området ”miljö och klimat” under 2023. Kriterierna³ är framtagna av Upphandlingsmyndigheten i en kvalitetssäkrad process och består av tre olika nivåer. I den största delen av upphandlingarna är krav ställda som avser ”avancerad nivå” vilket innebär att krav har ställts som hjälper oss framåt i arbetet mot att begränsa kommunens klimatpåverkan.

³ Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier. <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/kriterier/>

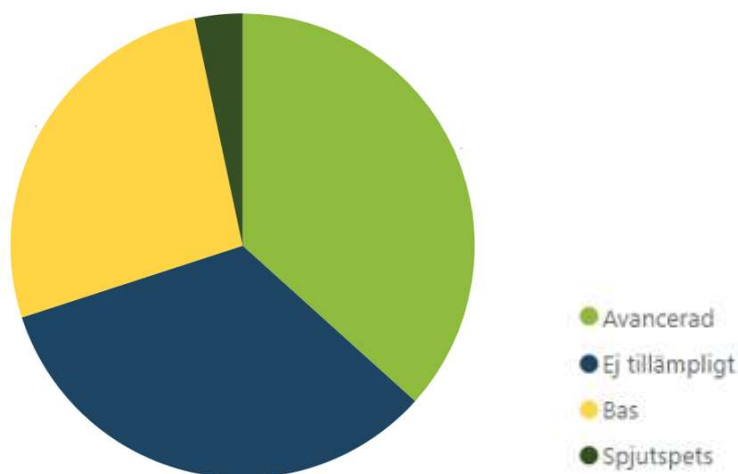

Bild 13.
Sätters kommuns annonserade upphandlingars miljökrav angående området "miljö och klimat" under 2023.
Uppgift från UHC.

I de avtal som sluts binder sig företagen till att uppfylla de miljökrav som ställs som krav. Det är viktigt att kommunen säkerställer att kraven som ställts verkligen hålls, så att vi får den produkt vi beställer. Här behöver vi bli bättre. I dag råder ofta en osäkerhet om hur avtalsuppföljningen ska göras. Det är även viktigt att vi redan vid upphandlingen formulerar kraven så att de blir möjliga att följa upp. Diskussioner pågår med UHC om hur vi tillsammans kan bli bättre på avtalsuppföljning.

Det bästa ur miljösynpunkt är att konsumera mindre. Sätters kommun kan bidra till mindre konsumtion på många olika vis och samtidigt spara pengar. Vinster kan göras inom alla områden, t.ex. återanvända möbler, använda datorer längre tid innan de byts ut, laga arbetskläder och utrustning, underhålla befintliga lokaler, återanvända material i slöjd och fritidsverksamhet och annan undervisning.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Begränsad klimatpåverkan:

- Övergång till fossilfria bilar i kommunens verksamheter.
- Fler digitala möten och utbildningar bidrar till mindre resande.
- Medicinrobotar i hemtjänstens verksamhet.
- Arbete pågår för ökad avtalstrohet mot upphandlade leverantörer.
- En planeringsstrategi som en del av den kontinuerliga översiktsplaneringen har tagits fram, där hållbarhet är en grundläggande del.
- Kunskaphöjande insatser om vindkraft och deltagit i Länsstyrelsens pilotprojekt med syfte att kartlägga och visa var vindkraft kan byggas i Dalarna.
- Samhällsplanering där stor vikt läggs på hållbarhet, till exempel kollektivtrafik, gång och cykeltrafik och laddinfrastruktur.

- Påbörjat samverkan kring hållbarhet mellan Säter kommun och företagare i Säter.
- En ny kostpolicy har tagits fram.
- Arbete för minskad mängd matsvinn, kostenheten i samarbete med särskilt boende och skol- och förskolepersonal.
- Kostenheten utbildar personal i ”grön mat”.
- Kostenheten tar emot frukt från trädgårdar i ordnade former.
- De närmaste yrkesgrupperna kring skolan har möjlighet att köpa kvarlämnad mat, så kallad Klimatlåda.
- Kostenheten har ökat utbudet och har utvecklat en varierad veganmeny för de matgäster som väljer det.
- Reviderat Kretsloppsplan, tidigare kallad Avfallsplan, med ökat fokus på upphandling och konsumtion.
- Planering och förberedelser för införande av fastighetsnära insamling av förpackningar, vilket beräknas ge stor effekt för utsortering av förpackningar och minskad mängd till förbränning.
- Utsortering av plast vid återvinningscentralen.
- Uppdaterat Säter koldioxidbudget som ett redskap för uppföljning och visualisering till allmänhet och medarbetare i kommunen.

Måluppfyllelse

Länsstyrelsen gör ingen bedömning av om målet Begränsad klimatpåverkan nås till 2030, bedömningen görs enbart på nationell nivå. I Säter kan vi dock konstatera att liksom många andra kommuner är det mycket arbete som kvarstår för att sänka utsläppen tillräckligt snabbt. Trenden i Säter är att utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser minskar men minskningstakten behöver öka för att nå målen i Plan för klimatneutralitet och för att Säter ska bidra i tillräcklig grad till målen i Parisavtalet och Sveriges miljömål.

4.3 Frisk luft

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Luftkvaliteten är god i stora delar av Dalarna men försämrad i tätorter på grund av utsläpp från trafik, industrin, uppvärmning av bostäder och småskalig vedeldning. Lokalt kan det periodvis finnas problem med föroreningar kopplat till veteranbilar och skotertrafik.

Åtgärdsarbetet sker främst genom samhällsplanering av tätorter och infrastruktur. För att uppfylla miljömålet Frisk luft behövs snabbare och kraftfullare åtgärder, vilket WHO belyst med sänkta riktlinjer för luftföroreningar under hösten 2021.

Säter

Luftkvaliteten är förhållandevis god i Säter. Mängden kväveoxider och partiklar i luften minskar. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 50 % i mitten.

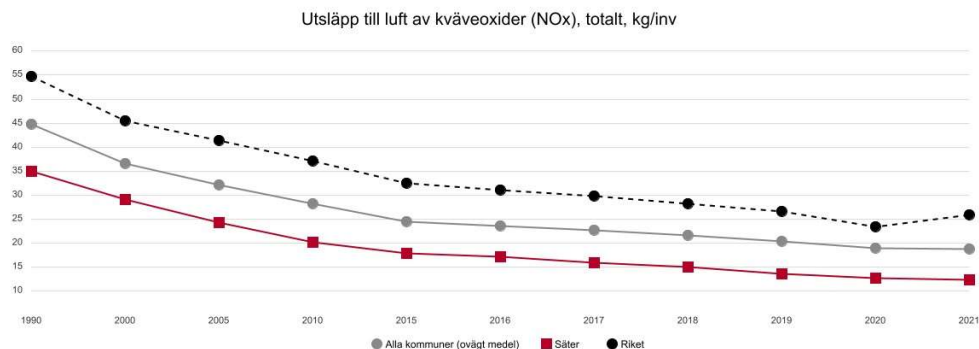

Bild 14.

Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg per invånare

Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

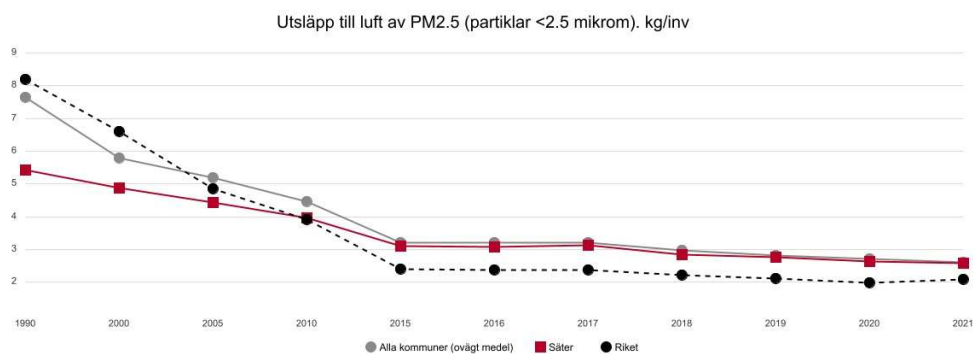

Bild 15.

Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar som är mindre än 2.5 mikrometer). kg/invånare.

Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

Åtgärder i Säter kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Säter kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet

Frisk luft:

- Samhällsplanering där stor vikt läggs på hållbarhet, till exempel kollektivtrafik, gång och cykeltrafik och laddinfrastruktur.
- Fler digitala möten och utbildningar bidrar till nytt arbetssätt och minskat resande.
- Övergång till fossilfria bilar

4.4 Bara naturlig försurning

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Det atmosfäriska nedfallet har avtagit och flera vatten som tidigare varit försurade har återhämtat sig. Kalkningen har kunnat minskas i delar av Dalarnas län. Prognosen är dock att kalkningen kommer att behövas under överskådlig tid då den positiva utvecklingen med återhämtning från försurning har avtagit och framtida påverkan från transporter och skogsbruk är osäker.

Säter

Inga sjöar kalkas i Säter och har inte gjorts de senaste decennierna. Länsstyrelsen bevakar försurningen och har bedömt att försurade sjöar inte behöver åtgärdas i Säter. Bedömningen är att målet Bara naturlig försurning kan uppnås i Sätters kommun till 2030.

4.5 Giftfri miljö

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Hundratals ämnen påträffas i Dalarnas ytvatten vilket återspeglar den stora kemikalieanvändningen i samhället och industrin. Halter av förbjudna ämnen i miljön sjunker, samtidigt släpps tillåtna miljöfarliga ämnen och nya ämnen med okända effekter ut i miljön. Utsläppsminskande åtgärder sker inom prövning, tillsyn och tillsynsvägledning men ytterligare insatser krävs för att nå en giftfri miljö eftersom endast ett fåtal miljöfarliga ämnen har utsläppsvillkor och få förorenade områden har sanerats.

Säter

Otillåten dumpning av gifter i naturen kan skapa problem. Förorenade områden och gamla deponier kan innehålla olika gifter som kan börja läcka ut.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Giftfri miljö:

- Tillsyn och rådgivning ang. förorenade områden.
- Ogräs bekämpas med hetvatten i stället för med kemikalier.
- Åtgärder för att minska risken för spridning av gifter vid gamla deponin vid återvinningscentralen.
- Förorenad mark tas med som en aspekt i samhällsplaneringen i högre grad än tidigare.
- Arbetet med att skapa en ”giftfri förskola” pågår.
- Krav på kemikalier ställs vid upphandlingar av produkter enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier.
- Reviderat Kretsloppsplan, tidigare kallad Avfallsplan, med ökat fokus på upphandling där gifter är en given del.

4.6 Skyddade ozonskikt

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Lagstiftning på internationellt nivå har minskat utsläppen av ozonnedbrytande ämnen. Med dagens kunskap pekar det mesta på att ozonuttunnningen har avstannat, men det finns även tecken på att ozonskiktet i stället är på väg att öka i tjocklek. 58. Kommunerna och länsstyrelsen arbetar med kontroll av köldmedia. Regionalt sker rådgivningsarbete för att minska utsläppen av lustgasutsläpp från jordbruk och kommunalt för att minska läckage av CFC vid hantering av rivningsmaterial. Region Dalarna har sedan några år lustgasdestruktion installerad. För att minska utsläpp bland annat via omvandling av kväveföreningar till lustgas behöver kunskaperna öka om vilka processer det gäller samt arbetet samordnas.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Skyddande ozonskikt:

- Säker och kontrollerad hantering av kylskåp och andra produkter med köldmedia vid återvinningscentralen.

4.7 Säker strålmiljö

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Den långsiktiga trenden med ett ökat antal årliga fall av hudcancer bedöms fortsätta. Informationsinsatser om riskerna med solning och solsäkra uteplatser för barn är exempel på åtgärder som kan främja miljö kvalitetsmålet. Länet har låg naturlig bakgrundsstrålning men lokalt orsakar markradon höga radonhalter i inomhusluften. Hus byggda med blåbetong orsakar även radon inomhus. Radonbidraget avvecklades 2022.

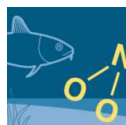
Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Säker strålmiljö:

- Sol- och skuggförhållanden beaktas i förskolors utemiljö.
- Skönvikshallen har inte längre något solarium som erbjuds till besökare.
- Rådgivning kring radon inomhus till invånare som kontaktar kommunen.
- Mätning av bakgrundsstrålning av radioaktiva ämnen görs var sjunde månad sedan 1991. Syftet är att få jämförelsevärden att använda om en kärnteknisk olycka inträffar.

4.8 Ingen övergödning

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Övergödningsproblemen är störst i jordbruksområden i de sydöstra delarna av länet. Åtgärdsarbetet har ökat på senare år men det är ännu inte tillräckligt för att målet ska kunna nås. Det tar också tid innan minskade utsläpp ger effekt i de vatten som är övergödda, bland annat eftersom den naturliga återhämtningen är långsam. Ännu märks inga tydliga förbättringar i miljön men arbetet inom vattenförvaltningen, utökade medel till åtgärder samt satsningar på åtgärdssamordnare kan ge resultat på sikt.

Säter

Jordbruk i Sätters kommun bidrar till övergödning. De sjöar som är övergödda är de som ligger området med mest jordbruksmark. En del av näringstillförseln sker i form av ammoniak som sprids i luften. Jordbruket svarar för den största delen av ammoniakutsläpp till luften. Därför har Säter ett relativt stort utsläpp av ammoniak i jämförelse med övriga kommuner i Sverige. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 25 % med högst utsläpp av ammoniak. Mängden är ganska oförändrad sedan 2019.

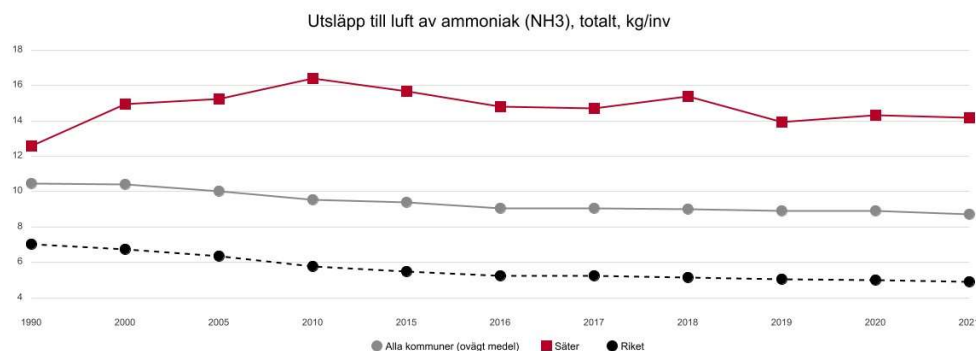

Bild 16.

Utsläpp till luft av ammoniak, kg/inv.

Uppgift från Kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

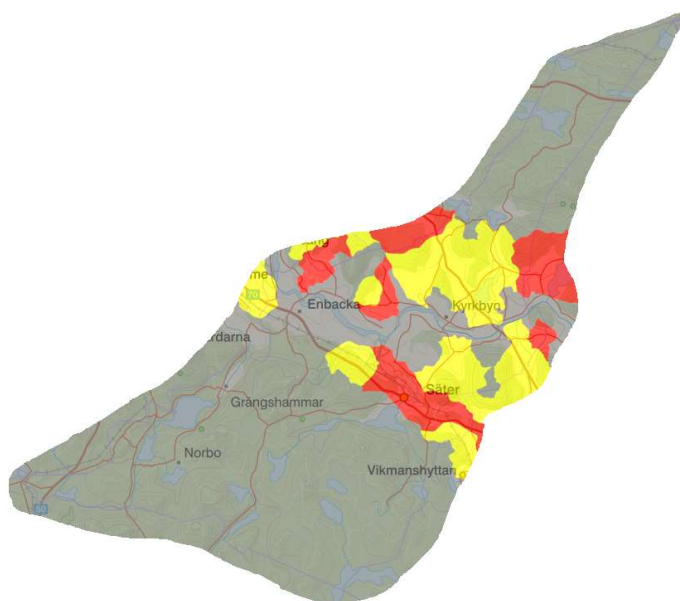

Bild 17.

Riskbedömning för övergödning i sjöar och vattendrag.

Röda områden bedöms vara övergödda med stor säkerhet.

Gula områden misstänks övergödda men mer data behövs för att kunna bekräfta status.

Bilden är ett urklipp ur Vattenkartan i VISS (Vatteninformationssystem i Sverige)⁴.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet

Ingen övergödning:

- Rådgivning och kravställande i lantbrukstillsyn angående gödselhantering.
- Aktiv läcksökning av avlopps nätet.
- Vägvalsstudie för Sätters avloppsreningsverk är färdigställd.
- Startad utredning av ett eventuellt nytt resursverk.
- 70 st nya enskilda avlopp har anlagts under 2023 och 50 nya tillstånd för avlopp har givits.

4.9 Levande sjöar och vattendrag

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Miljökvalitetsmålet är inte möjligt att nå till 2030. Vattendragen i länet är kraftigt påverkade av fysiska ingrepp som rätning och rensningar, samt av reglering.

Försurningspåverkan uppvisar en förbättringstrend men fortfarande kvarstår problem i hundratals sjöar och vattendrag. Kvicksilver i fisk är ett allvarligt problem. Kunskapsbristen för

⁴ VISS Vattenkartan, <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>

kulturmiljövärden är stor även om förbättringar skett under året. Fler vatten behöver skyddas genom inrättande av områdesskydd.

Säter

I Säter hade 37,8 % av totala antalet sjöar en god ekologisk status år 2022. Andelen har varit oförändrad sedan 2018. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 50 % i mitten.

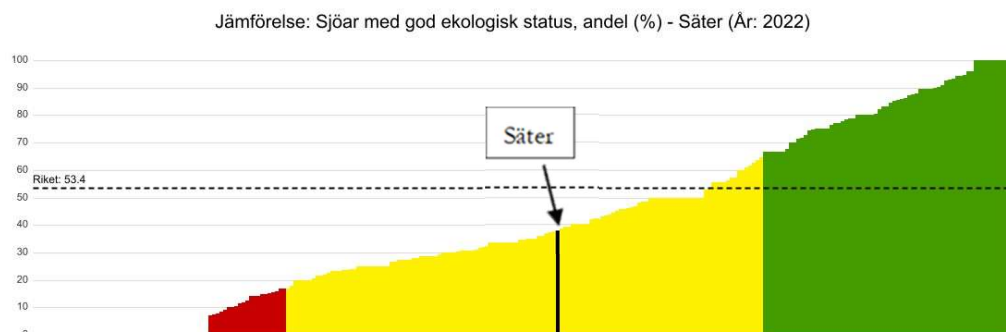

Bild 18.

Andel sjöar med god ekologisk status, %. Jämförelse med övriga kommuner i landet. Uppgift från Kolada.

Andelen vattendrag med god ekologisk status var 30,3 % år 2022. Andelen har ökat sedan 2018. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 25 % med störst andel god ekologisk status.

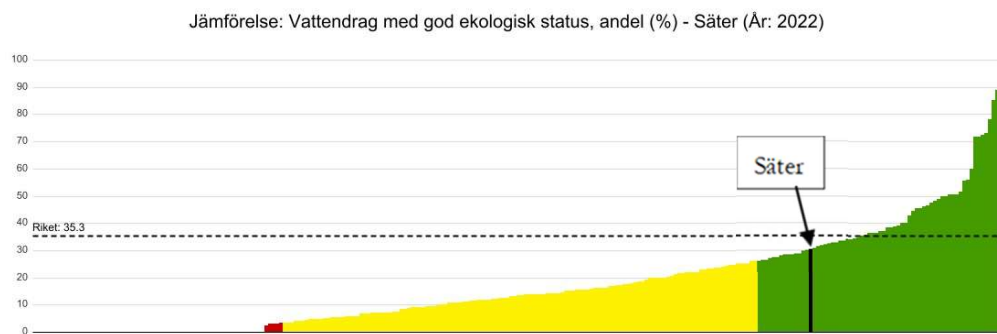

Bild 19.

Andel vattendrag med god ekologisk status, %. Jämförelse med övriga kommuner i landet. Uppgift från Kolada.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Levande sjöar och vattendrag:

- Vägvalsstudie för Sätters avloppsreningsverk är färdigställd.
- Utredning och projektering för en överföringsledning av avlopp från Gustafs till Borlänge.
- Startad utredning av ett eventuellt nytt resursverk.
- Utredning av förutsättningar för borttagande av vandringshinder i Ljusterån vid Konsten.

- Samhällsplanering görs med hänsyn till ytvatten.

4.10 Grundvatten av god kvalitet

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Länsstyrelsen i Dalarnas län har under året arbetat med bidrag för åtgärder som främjar vattenhushållning samt projekt gällande påskyndande av arbetet med inrättande av vattenskyddsområden. Dessa typer av åtgärder behöver öka i takt och vara långsiktiga för att målet ska nås. Dalarna har god tillgång till grundvatten av bra kvalitet ur ett regionalt perspektiv. Arbetet med statusklassificering 2018-2019 visar att cirka 40 av Dalarnas 277 grundvattenförekomster riskerar att inte nå god kemisk till år 2027.

Säter

Säter har goda förutsättningar för god tillgång på grundvatten med bra kvalitet tack vare Badelundaåsen. Alla grundvattenförekomster i Säter hade god kemisk och kvantitativ status år 2022. Andelen är oförändrat sedan 2028.

Bild 20.

Andel grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, %. Jämförelse med övriga kommuner i landet.

Uppgift från Kolada.

Andel aktiva och reservvattentäkter med kommunal huvudman som har vattenskyddsområde i Säter var 33,3 % år 2021. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 25 % med lägst andel med vattenskyddsområden.

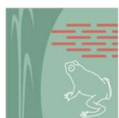
Bild 21.
Andel vattentäkter med vattenskyddsområde. Jämförelse med övriga kommuner i landet.
Uppgift från Kolada.

Åtgärder i Säter kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Säter kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Grundvatten av god kvalitet:

- Underlag för nytt vattenskyddsområde i Säter har tagits fram.
- Tar fram nya vattenskyddsområden vid områden med kommunal tillsyn.
- Arbetet pågår med att ta fram nya vattenskyddsföreskrifter som reglerar det befintliga vattenskyddsområdet.
- Säkerhetsskyddsklassning av dricksvattenförsörjning.
- Utredning av ovidkommande vatten till reningsverken i Bispbergshyttan och Enbacka.
- Om- och utbyggnationer av reningsverken i Bispbergshyttan och Enbacka utreds och planeras.
- Förnyelseplanering av VA-nätet sker löpande.

4.11 Myllrande våtmarker

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Dikning har nästan helt upphört i länet och större hänsyn till våtmarker tas vid skogsbruk. En negativ trend är att myrar växer igen, vilket är ett långsiktigt hot bland annat för naturvärden i rikkärr och strandängar. Restaurering av våtmark med stöd av den lokala naturvårdssatsningen (LONA) pågår inom 26 olika projekt varav 6 är nya för i år. Återvätning av myr har genomförts i fyra naturreservat och dessutom i ett rikkärr.

Säter

Det finns relativt få våtmarker i Säter jämfört med övriga Dalarna. De som finns i kommunen är små i jämförelse med andra kommuner i Dalarna. De som finns fyller dock en viktig funktion och det är värdefullt att återskapa våtmarker eller skapa nya. Kommunen kan gynna våtmarker i områden som kommunen själv äger men har små möjligheter att påverka våtmarker som finns på privat mark.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Myllrande våtmarker:

- Arbete pågår med att ta fram en Markpolicy

4.12 Levande skogar

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Många insatser görs för förbättrad miljöhänsyn och ökad kunskap om skogens olika värden. Viktiga inslag i naturen, som död ved, ökar i landskapet men saknas fortfarande på stora arealer. Bestånd med naturvärden och lång skoglig kontinuitet avverkas. Antalet hotade arter och skador på forn- och kulturlämningar är fortsatt på en hög nivå. För att nå miljömålen behöver sektorns ansvar förtydligas och insatser öka för inventering, skydd, naturvårdande skötsel och större variation i skogsbruket.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Levande skogar:

- Arbete pågår med att ta fram en Markpolicy.

4.13 Ett rikt odlingslandskap

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Många insatser görs i odlingslandskapet men utvecklingen i miljön är trots det huvudsakligen negativ. Skötseln av värdefulla ängs- och betesmarker med tillhörande kulturmiljöer är i alldeles för stor utsträckning beroende av eldsjälar och osäkra ekonomiska styrmedel för att kunna bedömas som att de utvecklas och bevaras på ett tillfredsställande sätt. Jordbrukspolitik, ekonomi, kunskap och andra markanvändningsanspråk som byggnation på jordbruksmark påverkar åt vilket håll utvecklingen går.

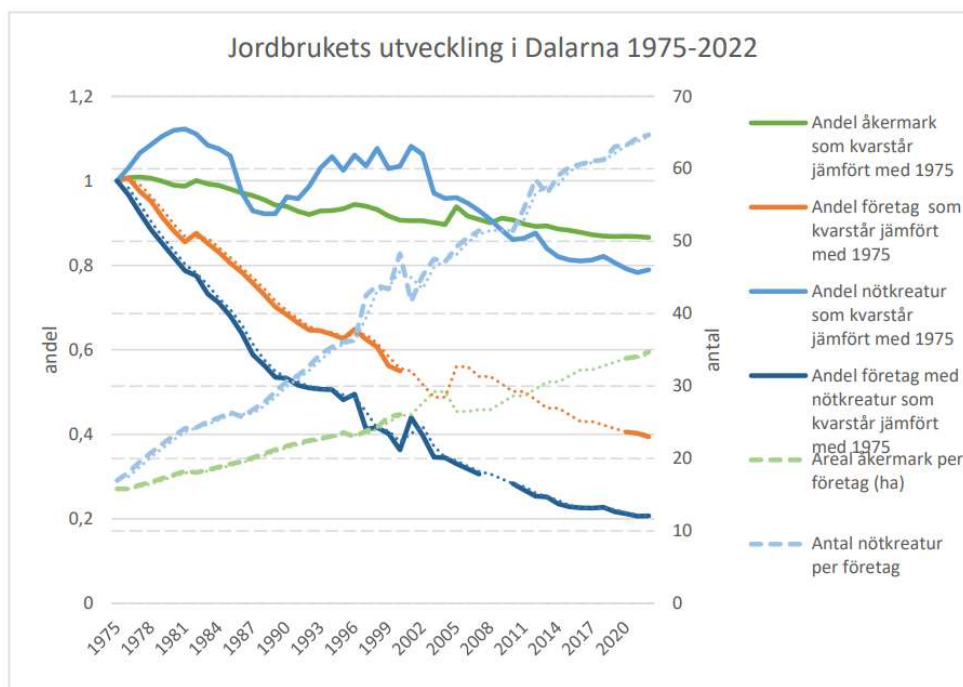

Bild 22.

Jordbrukets utveckling i Dalarna 1975-2022.

Heldragna linjer mäts mot vänstra y-axeln (andel) och streckade linjer mäts mot högra y-axeln (antal). Uppgift från Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning.

Säter

I Säter är trenden liksom i övriga Dalarna att antalet nötkreatur minskar till antalet och antalet företag med nötkreatur minskar ännu mer⁵. Antalet jordbruk med grisar och höns har också minskat i antal, samtidigt har antalet djur inte minskat på samma sätt som nötdjuren. För grisar och höns är antalet företag i Sätters kommun så få att förändringen inte kan jämföras med nötkreatur. Data från Jordbruksverket visar dock att det över lag blir fler djur per företag. Andelen ekologiskt odlad åkermark har ökat relativt mycket sedan år 2009. De senaste åren mellan 2021–2022 har dock skett en liten minskning. Sätters kommun hade 31,5 % ekologiskt odlad åkermark år 2022. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 25 % med högst andel ekologiskt odlad åkermark. Sätters kommunorganisation har små möjligheter att påverka utvecklingen av jordbruk i området.

⁵ Jordbruksverkets statistiddatabas.

<https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

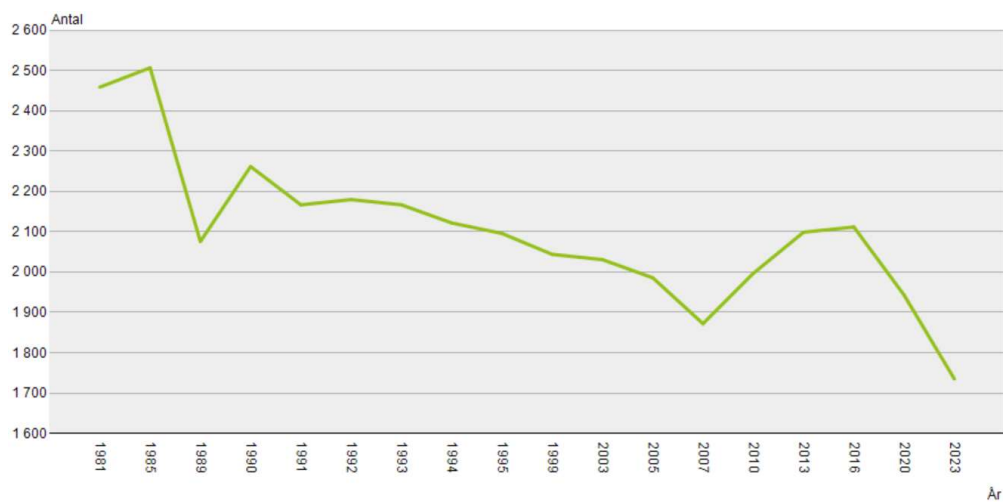

Bild 23.
Antal kor för mjölkproduktion i Sätters kommun mellan år 1981 och 2023.
Uppgift från Jordbruksverket.

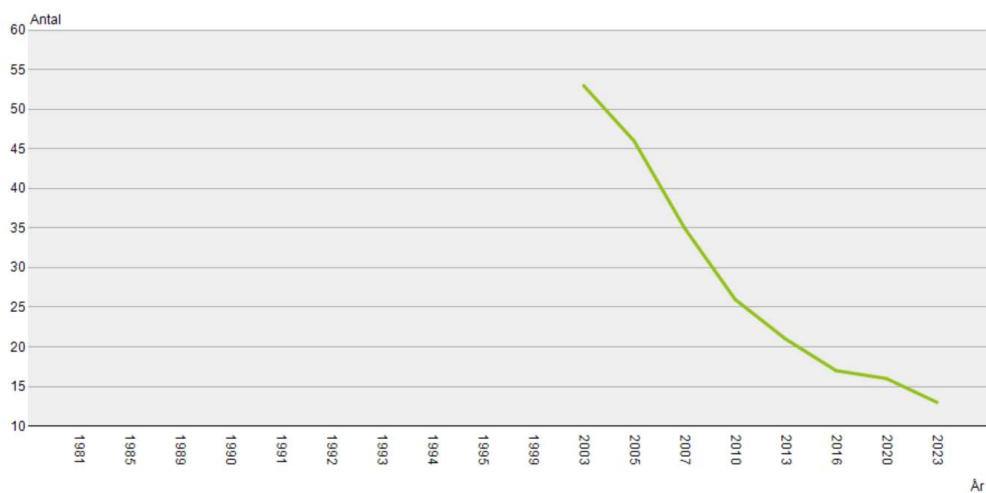

Bild 24.
Antal företag med kor för mjölkproduktion i Sätters kommun mellan år 1981 och 2023.
Uppgift från Jordbruksverket.

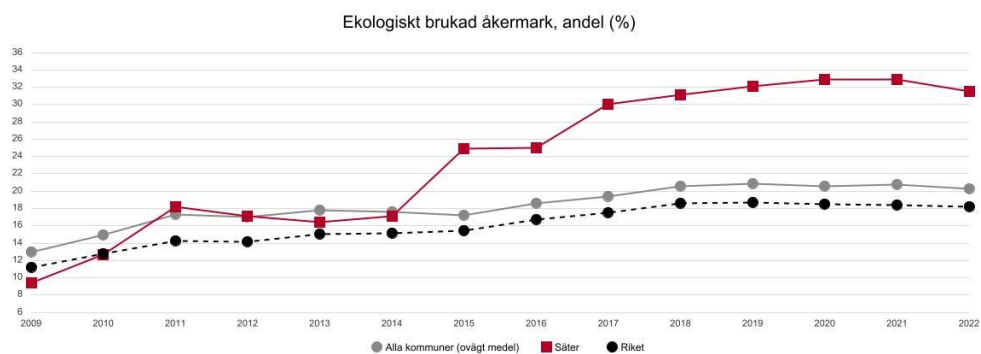

Bild 25.

Andel ekologisk odlad åkermark, %.

Uppgift från kolada.

Alla kommuner (ovägt medel) = Medelvärde av Sveriges kommuner.

Riket = Värdet för en genomsnittlig invånare i Sverige. Hänsyn tas till att kommuner har olika många invånare.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärd i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Ett rikt jordbrukslandskap:

- Skötsel av gräsmattor förändras för att på sikt skapa mer ängsmarker. Gynnar pollinatörer och biologisk mångfald.

4.14 Storslagen fjällmiljö

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Klimatförändringar påverkar fjällen och dess ekosystemprocesser allt mer.

Låglandsarter sprider sig in i fjällen och invasiva arter har planterats och spridit sig in i fjällområdet. Flera sjöar är försurade och kalkas för att gynna växt- och djurlivet. Inventering av fjällnära skogar har visat på höga biologiska värden, varför skydd av de fjällnära skogarna är av stor vikt. Fjällskogens kulturvärden är däremot dåligt undersökta. Exploaterings- och besöksstrycket ökar med markslitage, nedskräpning och störning av ren som följd.

4.15 God bebyggd miljö

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Miljö kvalitetsmålet är inte möjligt att nå till 2030. Samhällsbyggandet utvecklas mer hållbart men i för långsam takt. Medvetenheten om behovet av hållbar planering ökar och incitament nationellt, regionalt och lokalt medverkar till hållbara strategiska planeringsförutsättningar. Men det är ett långsiktigt arbete där ekonomiska fördelar och lagstiftning kan motverka en god bebyggd miljö i vissa avseenden. Tillämpning och styrmedel går att förbättra.

Åtgärder i Sätters kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Sätters kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet God bebyggd miljö:

- Vägvalsstudie för Sätters avloppsreningsverk.
- Samhällsplanering där stor vikt läggs på hållbarhet, till exempel kollektivtrafik, gång och cykeltrafik och laddinfrastruktur.
- En planeringsstrategi som en del av den kontinuerliga översiktsplaneringen har tagits fram, där hållbarhet är en grundläggande del.

- Kunskapshöjande insatser om vindkraft och deltagit i Länsstyrelsens pilotprojekt med syfte att kartlägga och visa var vindkraft kan byggas i Dalarna.
- Samarbete med Visit Dalarna för hållbara besöksmål.
- Risk- och sårbarhetsanalys används som underlag för att anpassa kommunen till kommande klimatförändringar.
- Kulturmiljöprogram tas fram.
- Planerade gång- och cykelvägar har färdigställts.

4.16 Ett rikt växt- och djurliv

Dalarna

Ur Länsstyrelsen i Dalarnas regionala miljömålsuppföljning:

Arters livsmiljöer i Dalarna exploateras och fragmenteras, klimatförändringen påverkar livsförutsättningar och invasiva arter konkurrerar ut inhemska. Minst 20 arter har dött ut och 1403 rödlistade arter riskerar att dö ut. Det krävs ändrad markanvändning och minskade utsläpp av växthusgaser för att hindra fler utdöenden, populationsminskningar samt förlust av ekosystemtjänster och -resiliens. Det behövs bidrag till olika intressenter för att bekämpa invasiva arter och restaurera livsmiljöer.

Säter

Av Säterers totala landyta är 1,3% skyddad i form av nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller biotopskyddsområde. Jämfört med övriga kommuner i landet är Säter bland de 25 % med lägst andel skyddad yta. Andelen är i stort sett oförändrad sedan år 2017.

Jämförelse: Skyddad natur land, andel (%) - Säter (År: 2022)

Bild 26.

Andel skyddad natur, %. Jämförelse med övriga kommuner i landet. Uppgift från Kolada.

Åtgärder i Säterers kommunorganisation

Exempel på åtgärder i Säterers kommunorganisation som bidrar till måluppfyllelse av miljömålet Ett rikt växt- och djurliv:

- Faunadepåer skapas, dvs. större träd läggs i en hög för att skapa en naturlig nedbrytning. Gynnar bl.a. mossor, lavar, svampar och insekter.

- Skötsel av gräsmattor förändras för att skapa en process mot att på sikt skapa mer ängsmarker. Gynnar pollinatörer och biologisk mångfald.
- Arbete pågår med att ta fram en Markpolicy

5 Framtida behov

Mycket arbete kvarstår för att uppfylla miljömålen till 2030. Sätters kommun kan bidra med viktiga insatser till en stor del av arbetet som behöver göras. Men till en del av målen kan vi som kommunorganisation inte påverka så mycket.

Det är angeläget att vi inte skapar en målkonflikt mellan ekonomi och miljö. Begreppet hållbarhet innefattar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet vilka alla är avgörande för att uppnå hållbar utveckling. Vi behöver hitta möjligheter att skapa bra förbättringar för miljön och ekonomin samtidigt. Det går att hitta många åtgärder som är bra för miljön och samtidigt sparar pengar, på kort eller lång sikt.

Några områden där vi kan göra viktiga insatser är dessa:

Styrning och samverkan

Fortsätta samverka med företag, turismnäring, organisationer och andra myndigheter för att, så mycket vi kan, påverka, bidra och skapa förutsättningar till åtgärder som är bra för miljön.

Utveckla intern samverkan i kommunen och samtidigt utvärdera och uppdatera styrande dokument, så att det blir tydligt för varje sektor och enhet vad som behöver göras och hur det kan göras. Vi behöver även hitta de åtgärder som ger störst genomslag för miljön, så att vi lägger energi och pengar på de insatser som ger störst effekt.

Konsumtion

Vi behöver minska vårt överuttag av jordens resurser. Där kan vi i Sätters kommun påverka mycket genom kloka upphandlingar. Genom samarbete med Upphandlingscenter utvecklar vi genomförandet, formuleringar av kravställningar, tidiga dialoger med företag och möjligheten att följa upp kraven. Det är viktigt att tjänstemän som deltar i upphandlingar har den tid som behövs för att diskutera behovet av produkter, kravställningar, uppföljning och förstå vilka möjligheter till miljöförbättringar som finns med hjälp av upphandlingen.

Även vid direktupphandlingar, som inte görs med hjälp av Upphandlingscenter, kan vi göra viktiga val som påverkar både miljön och ekonomin.

Vi behöver öka möjligheterna för återanvändning av material, möbler och andra produkter för att minska inköpen och minska mängden avfall. Det kan göras på flera olika sätt och med hjälp av samarbeten mellan flera olika aktörer, både inom och utanför kommunens verksamhet.

Det avfall som skapas behöver återvinnas i högre grad. Kommande insamling av förpackningar och papper i anslutning till varje fastighet kommer förhoppningsvis minska mängden avfall som

eldas upp och därmed minska kostnaden. Det är viktigt att allmänheten får förståelse för behovet av insamlingen och kunskap om hur de ska sortera, för att det ska bli så lönsamt som möjligt.

Resor och transporter

Resor och transporter som inte görs alls är det bästa alternativet för både miljön och ekonomin. Ibland kan förändringar i planering, arbetsrutiner eller inköp göras för att undvika transporter eller optimera transporter. För att minska klimatutsläppen på grund av transporter behöver vi bl.a. ställa lämpliga krav vid upphandlingar, öka tillgängligheten av fossilfria drivmedel, göra bra val när nya bilar köps in, öka möjligheterna för mer cykel-, gång- och kollektivt resande.

Mat

Det är viktigt att alla enheter hjälps åt för att minska vår klimatbelastning på grund av maten vi äter. Hela vägen ”från jord till bord och tillbaka till jorden igen” kan många åtgärder göras för att minska utsläppen. I kommunorganisationen är det många enheter som kan bidra till förbättringar på många olika sätt. För att skapa en fortsatt bra utveckling behöver olika enheter hjälpa varandra.